

Załącznik
do uchwały Nr XXX/164/09
Rady Miasta
Radzyń Podlaski
z dnia 29 stycznia 2009 r.

**STRATEGIA
ROZWOJU LOKALNEGO
MIASTA
RADZYŃ PODLASKI
NA LATA 2009 – 2020**

STYCZEŃ, 2009

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ NA OBSZARZE MIASTA RADZYŃ PODLASKI	6
2.1. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	6
2.1.1. Położenie miasta	6
2.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej	11
2.1.3. Zasoby naturalne	11
2.1.4. Zasoby kulturowe	19
2.1.5. Identyfikacja podstawowych problemów	23
2.2. SFERA SPOŁECZNA	23
2.2.1. Demografia	23
2.2.2. Rynek pracy	26
2.2.3. Uczestnictwo w kulturze	30
2.2.4. Identyfikacja podstawowych problemów	31
2.3. SFERA GOSPODARCZA	31
2.3.1. Główni pracodawcy	31
2.3.2. Struktura podstawowych branż gospodarki	32
2.3.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w poszczególnych sektorach	33
2.3.4. Ruch turystyczny na terenie Miasta Radzyń Podlaski	35
2.3.5. Identyfikacja podstawowych problemów	36
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	36
2.4.1. Infrastruktura komunikacyjna	36
2.4.2. Infrastruktura ochrony środowiska	38
2.4.3. Infrastruktura energetyczna	39
2.4.4. Identyfikacja podstawowych problemów	43
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	43
2.5.1. Infrastruktura edukacyjna	43
2.5.2. Infrastruktura sportowa	45
2.5.3. Infrastruktura kultury	46
2.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej	46
2.5.5. Bezpieczeństwo publiczne	48
2.5.6. Identyfikacja podstawowych problemów	49
2.6. ZARZĄDZANIE	50
2.6.1. Możliwości budżetowe miasta	50
2.6.2. Planowanie strategiczne i promocja miasta	53
2.6.3. Kapitał społeczny	57
2.6.4. Identyfikacja podstawowych problemów	63
2.7. ANALIZA SWOT	64
3. MISJA I WIZJA STRATEGII (CEL GENERALNY)	65
4. CELE STRATEGICZNE (OBSZARY PRIORYTETOWE), CELE OPERACYJNE ORAZ PROPONOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ	67
5. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI	76
6. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA	83
7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ	89
8. KRÓTKI OPIS KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	90
9. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY ORAZ POZOSTAŁE ZADANIA INWESTYCYJNE	91
10. ZAKOŃCZENIE	105

1. Wstęp

Opracowanie Strategii Rozwoju Lokalnego Radzyna Podlaskiego na lata 2009 - 2020 roku daje podstawę i szansę uwzględnienia w strategii wojewódzkiej i programie wojewódzkim zadań najważniejszych dla rozwoju miasta oraz pozyskania części środków na ich realizację.

Strategia Rozwoju Lokalnego to najważniejszy dokument wytyczający kluczowe kierunki działań na najbliższe lata w mieście, w oparciu o który podejmowane będą wszystkie poważniejsze przedsięwzięcia oraz decyzje związane z rozwojem miasta i alokacją środków publicznych. Stanowi ofertę wykraczającą poza rutynowy czteroletni cykl życia politycznego miasta wyznaczony terminami kolejnych wyborów do Rady Miasta. Skierowana jest do wszystkich, którym leży na sercu rozwój Miasta Radzyń Podlaski.

Coraz lepsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców Miasta – przy ograniczonych środkach finansowych, będących w dyspozycji władz samorządowych oraz konieczności szybkiego reagowania na zmienne sytuacje i nowe zjawiska społeczno-gospodarcze w otoczeniu międzynarodowym, krajowym i wojewódzkim – wymaga stosowania odpowiednich metod zarządzania, w których działania średniokresowe i operacyjne (bieżące) muszą być podporządkowane ustaleniom o charakterze długookresowym.

Wymogi tak rozumianego podejścia spełnia zarządzanie strategiczne, które jest ukierunkowanym na przyszłość procesem:

- planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych,
- wdrażania i kontroli wykonania przyjętych postanowień (decyzji).

Innymi słowy, zarządzanie strategiczne jest ciągłym procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie skutecznych strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski, jako lokalnej wspólnoty samorządowej to: długookresowy program działania, określający strategiczne cele jego rozwoju społeczno-gospodarczego i przyjmujący takie kierunki (obszary) działania poprzez określenie celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych.

Ogólnie biorąc, odpowiada ona na podstawowe pytanie: jakie działania, w perspektywie najbliższych lat, powinny podjąć Władze Miasta, aby jak najlepiej zaspokajać zbiorowe potrzeby jego mieszkańców - mając oczywiście na uwadze istniejące ramowe warunki działania, takie jak:

- obowiązujące przepisy ustrojowo – prawne i finansowe (ustawy i rozporządzenia),
- sytuację społeczno-gospodarczą kraju i macierzystego województwa, która określa zewnętrzne szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju miasta,

- rozmiary środków finansowych przeznaczanych z budżetu państwa na finansowanie sfery społecznej, gospodarczej, infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, będący źródłem jego silnych i słabych stron,
- zasobność finansową budżetu miasta,
- aktywność, skuteczność i innowacyjność w działaniach władz samorządowych, pracowników urzędu miasta oraz miejskich jednostek organizacyjnych,
- konieczność ochrony walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego, a także przeciwdziałanie ich degradacji,
- możliwości i umiejętności pozyskiwania zewnętrznych, preferencyjnych źródeł finansowania przedsięwzięć rozwojowych, w tym przede wszystkim funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Punktem wyjścia przy konstruowaniu strategii jest diagnoza i opis stanu istniejącego. Zawiera on dane dotyczące przede wszystkim sfery społecznej w mieście, struktury gospodarczej, infrastruktury technicznej i społecznej. Następnym etapem jest przeprowadzenie analizy SWOT, a więc identyfikacja mocnych i słabych stron Miasta oraz wskazanie szans i zagrożeń dla jego rozwoju. Powyższe działania umożliwiają sformułowanie wizji rozwoju miasta w postaci misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Realizacja strategii zaczyna się od momentu przyjęcia przez Radę Miasta stosownej uchwały i odbywa się przy czynnym udziale całej społeczności lokalnej.

Niniejszy dokument zawiera kolejno: profil miasta, analizę mocnych i słabych stron gminy oraz zewnętrznych szans i zagrożeń (SWOT), misję gminy, cele strategiczne, operacyjne, system wdrażania i monitorowania zapisów dokumentu oraz część finansową i inwestycyjną.

Zaakceptowane w strategii priorytety i cele stanowią podstawę do opracowania szczegółowych projektów i planów działania. Nakreślone w strategii wybrane rozwiązania mają stać się podstawą tworzenia konkretnych programów działania. Mogą one być długo lub krótkookresowe i powinny dokładnie określać cele do osiągnięcia, a także spodziewane nakłady i wyniki.

Analiza została przeprowadzona w oparciu o materiał statystyczny z Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim, Głównego Urzędu Statystycznego, a także przeprowadzone konsultacje społeczne. Przy opracowaniu strategii skorzystano z informacji zawartych w następujących dokumentach o charakterze planistycznym:

- o Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski,
- o Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Radzyń Podlaski do 2015 roku,
- o Wieloletni Plan Inwestycyjny oraz programy i projekty realizowane ze środków budżetu UE w mieście Radzyń Podlaski,
- o Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski,
- o Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski (2006 r.),
- o Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski (2000 r.).

Prace nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski podzielone zostały na 3 etapy:

- 1) Budowę strategii rozwoju miasta rozpoczęto od zebrania danych niezbędnych do opracowania fazy diagnostycznej (analizy obecnego stanu i uwarunkowań rozwoju).
- 2) Następnie rozpoczęto proces badania aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej miasta.
- 3) Wyniki działań z poprzednich etapów porównano z wynikami prowadzonej równolegle diagnozy obecnego stanu miasta, co z kolei pozwoliło ustalić priorytetowe kierunki rozwoju miasta, które nie kolidowały z wynikami diagnozy obecnego stanu miasta, a równocześnie były akceptowane przez jego mieszkańców. W etapie tym nakreślono główne cele strategiczne i operacyjne.

Strategia musi zdefiniować to, co w kategoriach ekonomicznych, jest pożądane i co należałoby osiągnąć na danym terytorium w określonym czasie. Wizja musi przyciągnąć do współpracy i wywoływać poparcie miejscowej społeczności. Lokalna strategia jest najlepszym sposobem wyrażenia perspektywicznych celów rozwoju. Strategia ułatwia uporządkowanie działań średnio i krótkookresowych zgodnie z przyjętymi celami oraz ułatwia proces podejmowania decyzji.

Strategia rozwoju lokalnego nie jest dokumentem zamkniętym. W zależności od zaistniałych okoliczności możliwa jest weryfikacja powziętych założeń, w szczególności zaś konkretyzacja wstępnych celów rozwoju, dostosowanie ich do realnych możliwości jak również wprowadzenie zmian na podstawie głębokich analiz.

Niniejsza strategia jest kompleksowym dokumentem określającym politykę społeczno-gospodarczą na lata 2009 -2020 jak również wskazującym pożądane efekty jej realizacji w przyjętej perspektywie czasowej.

2. Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej na obszarze Miasta Radzyń Podlaski

2.1. Przestrzeń i środowisko

2.1.1. Położenie miasta

Radzyń Podlaski położony jest na skraju obszaru Europy Zachodniej niedaleko granicy Europy Wschodniej, w makroregionie Niziny Środkowoeuropejskiej, mezoregionie Równiny Łukowskiej, w północnej części województwa lubelskiego.

Miasto zajmuje powierzchnię 19,29 km². Przez Miasto płynie niewielka rzeka Białka z dwoma dopływami, a jej płytką dolina dzieli obszar Radzyna Podlaskiego na dwie części: północna i południową.

Teren Miasta jest stosunkowo płaską równiną, a deniwelacje w jego obrębie sięgają 16m (od rzędnej 140.0 m w najniższym punkcie, do 156.0 m na obrzeżach Miasta). Warunki fizjograficzne w centralnej części Miasta i jego otoczeniu nie są zbyt korzystne i charakteryzują się małą nośnością gruntów oraz wysokim poziomem wód gruntowych, szczególnie w obszarze doliny rzeki i jej dopływów (od 0.0 na terenach podmokłych, do 2.0-3.0 m w innych miejscach). Na terenach otaczających Miasto występują liczne obszary zalesione.

Wzdłuż dróg pełniących rolę powiązania z terenami otaczającymi ukształtowały się ciągi zabudowy wiejskiej, ciężącej bezpośrednio do ośrodka miejskiego i stanowiącej kontynuację istniejącej w obszarze Miasta zabudowy.

Należą do nich:

- wieś Biała położona wzdłuż drogi Radzyń - Siedlce, będącej przedłużeniem ul. Warszawskiej,
- wieś Marynin położona wzdłuż przedłużenia ul. Polnej i ul. Lubelskiej,
- wieś Ustrzesz położona wzdłuż przedłużenia ul. Podlaskiej.

Dalekie zewnętrzne powiązania Radzyna Podlaskiego z krajem i zagranicą zapewniają przebiegające przez Miasto drogi krajowe:

- krajowa nr 19 prowadząca w kierunku północnym do Białegostoku i dalej za granicę kraju do Kowna (Litwa) i Rygi (Łotwa) oraz w kierunku południowym do Lublina i Rzeszowa, a następnie za granicę kraju do Koszyc (Słowacja),
- krajowa nr 63 prowadząca do Siedlec,
- krajowa nr 63 prowadząca do przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach.

Radzyń oddalony jest od Lublina (siedziby władz wojewódzkich) o ok. 70 km oraz od Białej Podlaskiej o ok. 54 km. Okoliczne mniejsze ośrodki miejskie to: Łuków położony

w odległości ok. 24 km, Międzyrzec Podlaski w odległości ok. 29 km, Parczew w odległości ok. 30 km.

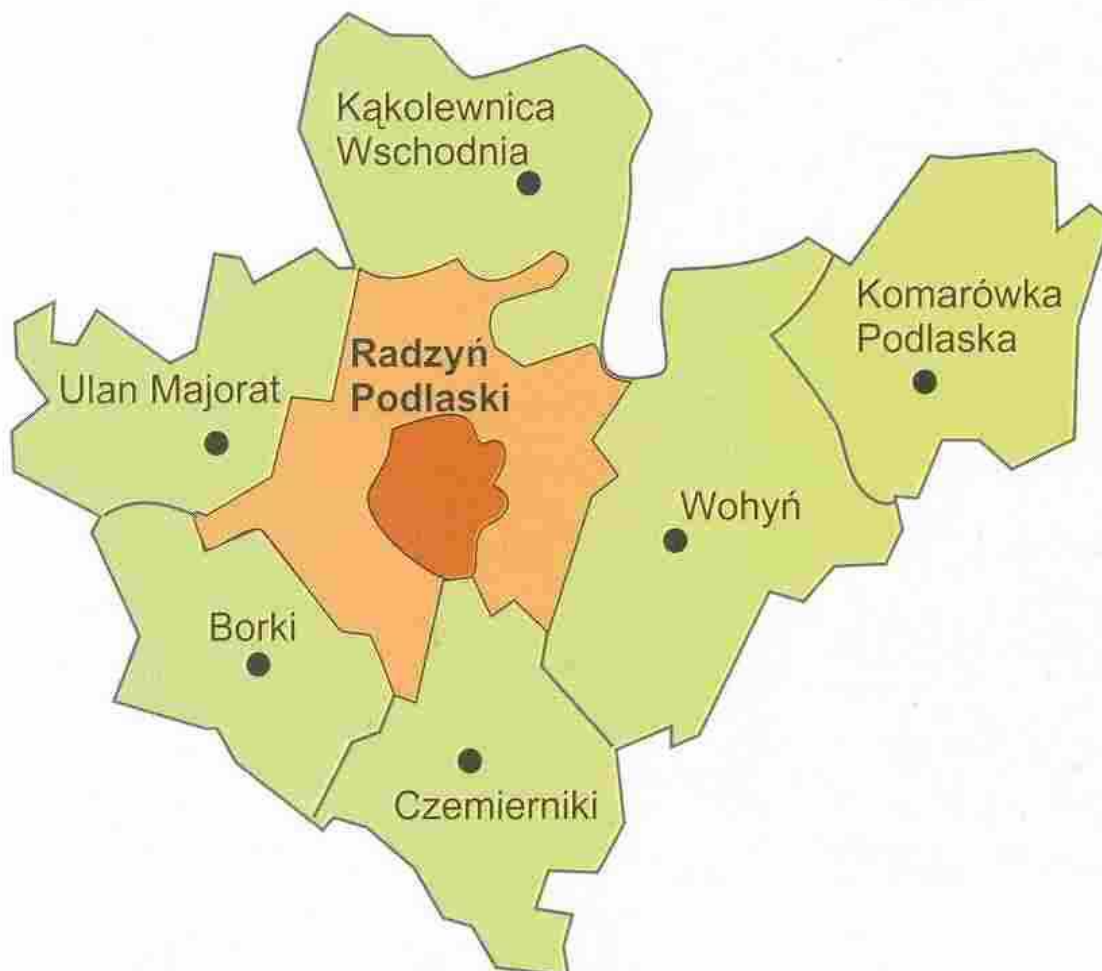
Na północ od Miasta w odległości ok. 3 km od północnej jego granicy przebiega linia kolejowa Lublin - Łuków.

Miasto jest siedzibą władz powiatowych, a w jego strefie oddziaływania znajduje się obszar obejmujący gminy: Borki, Czemierniki, Kąkolewnica Wschodnia, Komarówka Podlaska, Ulan Majorat i Wohyń.

Mapa. Miasto Radzyń Podlaski

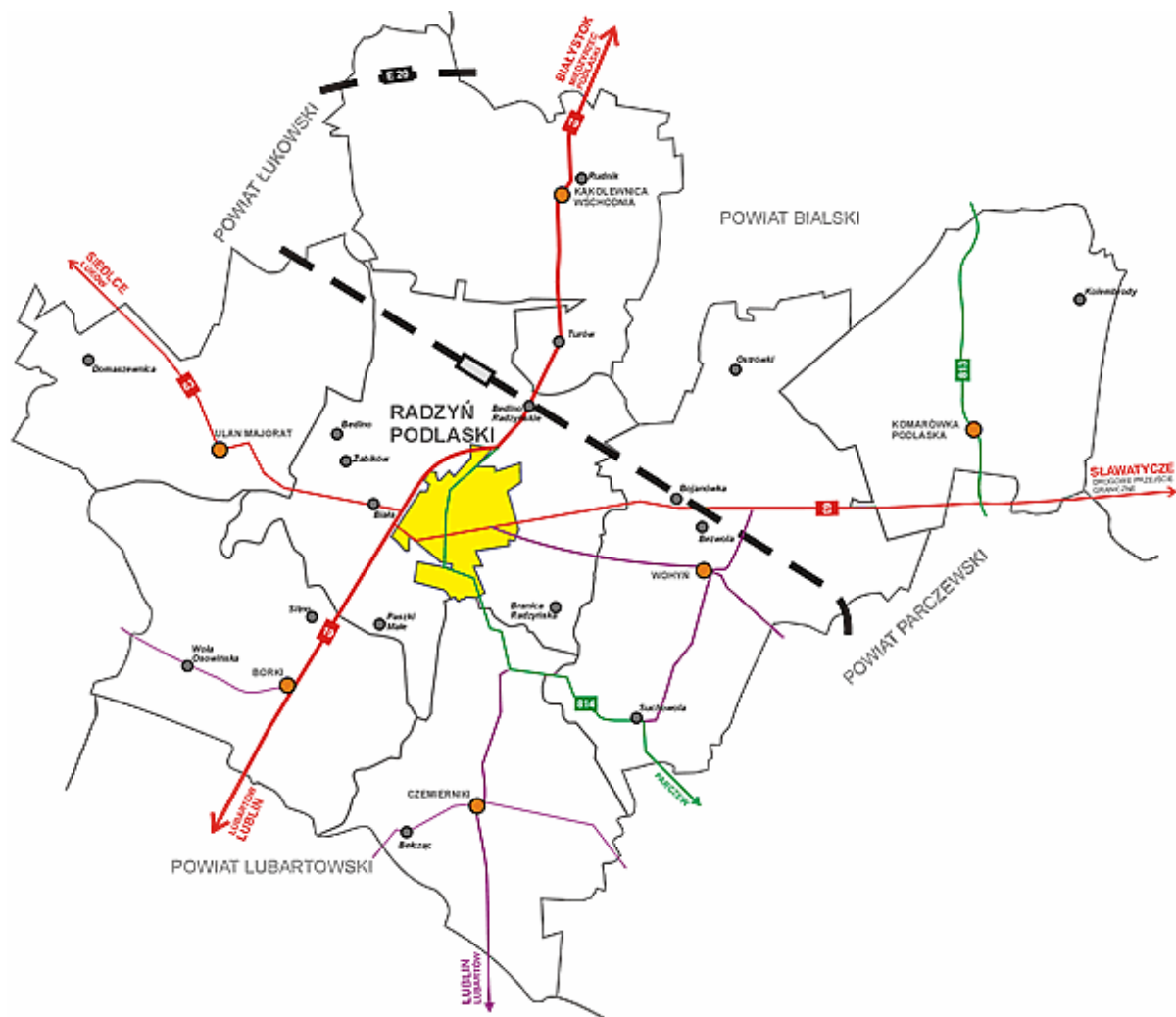

Mapa. Miasto Radzyń Podlaski na tle Gminy Radzyń Podlaski

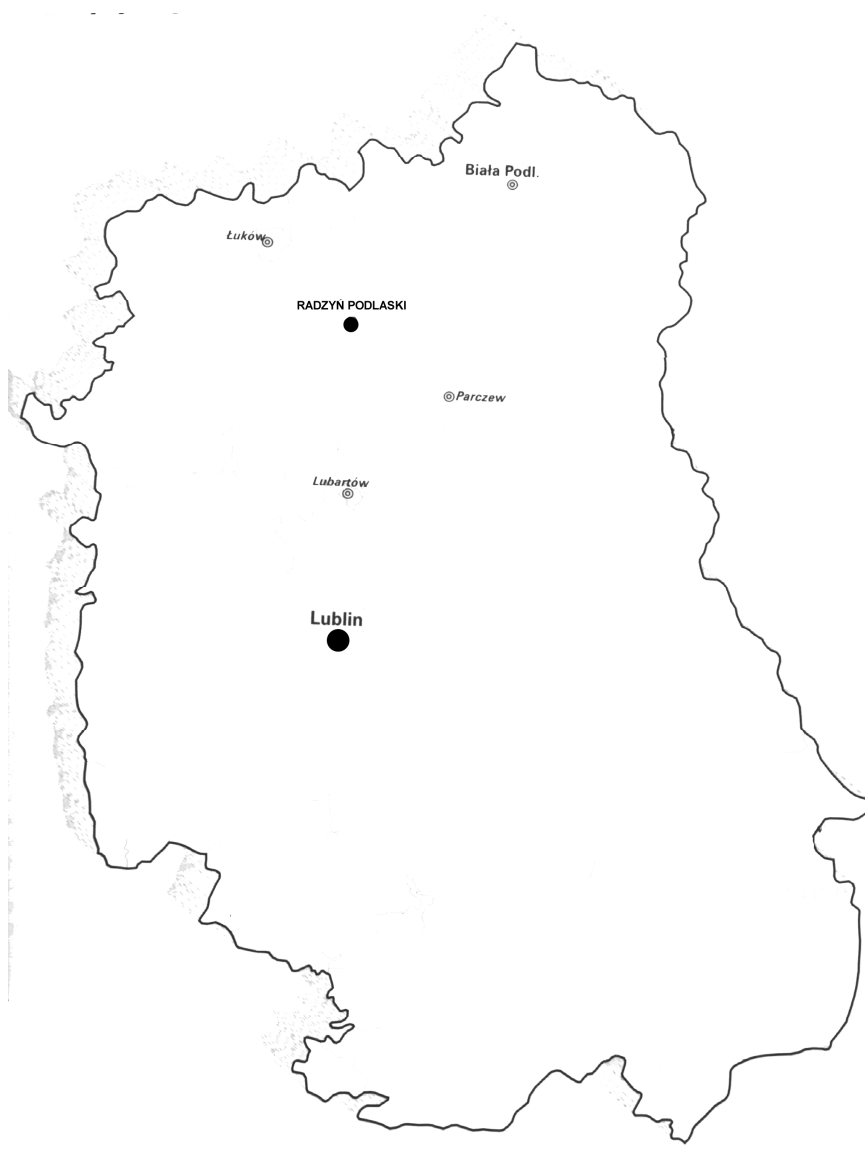

Mapa. Miasto Radzyń Podlaski / Powiat Radzyński

Mapa. Miasto Radzyń Podlaski na tle województwa lubelskiego

2.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

Pierwsze budynki z lat 50-tych to niewielkie gabarytowo, dwupiętrowe, pokryte wysokimi dachami domy przy ulicy Warszawskiej.

Następne realizacje z lat 60-tych i 70-tych to już typowe „klatki” mieszkaniowe, pięciokondygnacyjne, płasko nakryte. Do tych należą budynek przy ulicy Ostrowieckiej, naprzeciwko kościoła Świętej Trójcy, przy ulicy Ostrowieckiej oraz niskie pawilony handlowe i bloki mieszkalne położone pomiędzy ulicą Warszawską i Ostrowiecką.

Rozwijające się budownictwo spółdzielcze usytuowane zostało w kilku osiedlach - osiedlu „Bulwary” położonym pomiędzy ulicą Warszawską a rzeką Białką, osiedlu „Zabielska” w znacznym oddaleniu od centrum na południowy zachód oraz osiedlu „Młodych” położonym na północny zachód od centrum. Budownictwo przemysłowe starsze zlokalizowane jest głównie w północnej części Miasta: ulica Międzyrzeczka i Budowlanych oraz przy ulicy Kleeberga na południowy zachód do centrum (Spółdzielcza Mleczarnia „SPOMLEK” i Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej „SIMENA”).

Budownictwo indywidualne rozwijające się przez cały okres powojenny nasiliło się w latach 70-tych. Powstały osiedla budynków jednorodzinnych - „XXX-lecia” zlokalizowane pomiędzy ulicami Sitkowskiego i Wisznicką oraz najnowsze osiedle z lat 90-tych „Saturń” położone na południe od ulicy Wisznickiej w sąsiedztwie nowego szpitala.

Ostatnie przemiany społeczno-polityczne wpłynęły korzystnie na wyraz architektoniczny budownictwa indywidualnego. Nowe realizacje są już zindywidualizowane i ciekawe architektonicznie.

Otwarcie w 1998 roku obwodnicy łączącej ruch tranzytowy z kierunków Siedlce - Łuków i Kock – Lublin m.in. do Międzyrzecza Podlaskiego, Białej Podlaskiej i Terespol w istotny sposób przyczyniło się do uporządkowania komunikacyjnego centrum Miasta.

2.1.3. Zasoby naturalne

Budowa geologiczna i zasoby geologiczne

Radzyń Podlaski leży we wschodniej części prekambryjskiej platformy zachodnioeuropejskiej. Głębokie wiercenia geologiczne wykazały, że podłoże krystaliczne sięga w Radzynie do około 1515 m. Skały górnokredowe sięgają 45 m. W charakterystyce geologicznej decydujące znaczenie należy przypisać czwartorzędowym warstwom powierzchniowym. Wykształcone w postaci pyłów zwykłych, glin lekkich, piasków gliniastych

- mają wspólną lodowcową genezę. W dolinach występują utwory organiczne – torfy. Głębokie warstwy mają znaczenie hydrogeologiczne.

Na terenie Radzyna Podlaskiego brak jest zarejestrowanych i udokumentowanych złóż geologicznych.

Rzeźba terenu

Teren Miasta jest płaską równiną akumulacyjną pochodzenia lodowcowego. Monotonną równinę przecina dolina rzeki Białki, a także doliny strug do niej uchodzących.

Deniwelacje w obrębie Miasta sięgają 16 m, od rzędnej 140,0 m w najniższym punkcie doliny, do 156,0 m na jego obrzeżach.

Na terenie Miasta nie były eksploatowane kruszywa ani inne kopaliny na skalę przemysłową. Drobne wyrobiska po eksploatacji piasku zrehabilitowano i nie mają one znaczącego wpływu na środowisko.

Należy stwierdzić, że zmiany rzeźby terenu następowały w zakresie niezbędnym do rozbudowy Miasta (terenów mieszkaniowych, ciągów komunikacyjnych itp.).

Klimat

Pod względem klimatycznym obszar Miasta leży w regionie klimatycznym wschodnio-małopolskim, krainie klimatycznej chełmsko-podlaskiej. Charakteryzuje się on dłuższym okresem trwania zimy niż na pozostałym obszarze krainy Wielkich Dolin. Lato jest natomiast równie ciepłe i długie. Wiosna i jesień są stosunkowo krótkie i charakteryzują się znacznymi amplitudami temperatur powietrza. Wynika to z silniejszych cech kontynentalizmu klimatu Podlasia.

Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze Miasta wynosi 7,2 – 7,3°C, średnia temperatura stycznia - 4,6°C, a średnia temperatura lipca + 18°C. Roczna amplituda temperatur wynosi 22,6°C.

Średnia roczna suma opadów kształtuje się na poziomie 481 mm. Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie, z maksimum w lipcu i sierpniu. Są to opady krótkotrwałe, ale intensywne. Średnia liczba dni w roku z pokrywą śnieżną wynosi 82. Największe zachmurzenie przypada na chłodną porę roku, z maksimum w listopadzie i grudniu. Najbardziej pogodne są miesiące: czerwiec i wrzesień. Średnio w roku liczba dni bezchmurnych wynosi ok. 40.

Na obszarze Miasta przeważają wiatry z kierunku zachodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi ok. 4 m/s. Na uwagę zasługuje stosunkowo duża liczba dni ciszy w ciągu roku.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 210 dni. Rozpoczyna się on zwykle ok. 1 – 5 kwietnia, a kończy ok. 28 – 30 października.

Na obszarze Radzyna Podlaskiego występują następujące typy topoklimatów:

- dolin rzecznych o znacznym uwilgotnieniu, który dominuje w dolinie Białki i charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością powietrza, łagodzeniem skrajnych temperatur w dniach upalnych, inwersjami temperatur;
- terenów płaskich, o głębiej położonej wodzie podziemnej i małej lesistości, korzystnych walorach i komforcie bioklimatycznym; obejmuje on południowe fragmenty Miasta, co dodatkowo wzmacnia klimatotwórczy kompleks leśny – podobne warunki lokalnie występują w północnej strefie Miasta.

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym Miasto położone jest w środkowej części prawego skrzydła dorzecza Wisły.

Teren Miasta należy w całości do zlewni rzeki Białka - prawego dopływu Tyśmienicy.

Charakterystyka rzeki:

- długość całkowita – 34,9 km;
- długość rzeki w Mieście – 6,2 km;
- średnia szerokość – 6 m;
- najwyższy wielki przepływ – 10,8 m³/s;
- średni wielki przepływ – 4,22 m³/s;
- średni przepływ – 0,95 m³/s;
- średni niski przepływ – 0,26 m³/s;
- najniższy niski przepływ – 0,14 m³/s.

Pod względem jakości wód, wody rzeki Białki zostały zaliczone do II klasy (wody niezadawalającej jakości) w punkcie pomiarowym-kontrolnym w miejscowości Ustrzesz (w górnym biegu powyżej Miasta) i III klasy w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Paszkach (w dolnym biegu poniżej Miasta).

Rzeka Białka na terenie Miasta jest obciążana ładunkiem zanieczyszczeń przede wszystkim z miejskiej oczyszczalni ścieków i oczyszczalni Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK”.

Rzeka Białka nie stwarza zagrożenia powodziowego.

Wody podziemne

Obszar Radzynia Podlaskiego położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 - Subniecka Warszawska należąca do większego zbiornika - Niecka Mazowiecka.

Wody podziemne utworów trzeciorzędowych charakteryzują się korzystnymi walorami jakościowymi wymaganymi przy konsumpcji.

Wody podziemne głównego poziomu wodonośnego, stanowiącego podstawę zaopatrzenia ludności w wodę pitną, ujmowane studniami głębinowymi wodociągów należą do klasy Ib. Wody z niektórych ujęć mają podwyższoną zawartość żelaza oraz manganu i wymagają prostego uzdatniania.

Wody gruntowe występują tu do kilku metrów poniżej poziomu terenu, jako wody porowe w piaskach i żwirach.

Lokalnie obserwuje się także wody wierzchówkowe.

Torfy niskie wypełniające dolinę Białki retencjonują znaczne ilości wód dolinnych.

Cenne dla retencji są również występujące tereny stale i okresowo podmokłe, nie tylko dla krążenia wody, ale również przyrody żywej.

Powietrze atmosferyczne

Podstawowym parametrem charakteryzującym dane zanieczyszczenie powietrza jest jego stężenie, tj. ilość zanieczyszczenia przypadającego na jednostkę objętości powietrza. Parametrem charakterystycznym dla zanieczyszczeń pyłowych jest opad pyłu, czyli ilość pyłu padającego na jednostkę powierzchni w jednostce czasu. Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu (emisja) uwarunkowane jest wielkością emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz parametrów ich wprowadzania i rozprzestrzeniania się w atmosferze, po ich wylocie ze źródła emisji.

Główną przyczyną powstawania zanieczyszczeń gazowych i pyłu na terenie Miasta jest proces spalania różnego rodzaju paliw.

Największymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie Miasta są kotłownie przemysłowe, energetyki ciepłej, małe lokalne i paleniska domowe oraz pojazdy mechaniczne.

Do głównych substancji zanieczyszczających należą:

- gazy, w tym: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, amoniak,
- pyły, w tym przede wszystkim ze spalania paliw stałych,
- aerozole.

Na terenie miasta występuje duże stężenie dwutlenku siarki, które powinno maleć, w związku ze zmianą paliwa w lokalnych małych kotłowniach z węgla na gaz oraz z podłączaniem nowych obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej (eliminacja kotłowni).

Problemem jest dwutlenek azotu pochodzący ze spalania paliw w silnikach pojazdów mechanicznych.

Gleby

Znaczny udział w podłożu utworów pyłowych i glinowych zadecydował o powstaniu na terenie Miasta następujących typów gleb:

- 1) AB – gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne, kwaśne) na południe od strefy zurbanizowanej,
- 2) A - gleby pseudobielicowe, głównie we wschodniej i zachodniej części,
- 3) Bw – gleby brunatne wyługowane i kwaśne, duży płat w północnej części,
- 4) Tn – gleby torfowe i murszowe we wszystkich większych dolinach,

Należy podkreślić dobrą jakość kompleksów glebowych, inaczej kompleksów przydatności rolniczej gleb.

W rejonie miasta dominują:

- 1) kompleks żytni, bardzo dobry na południu i wschodzie,
- 2) kompleks pszenno-dobry – płat na północy,
- 3) kompleks żytni dobry – centralna część Miasta.

Pod względem klas bonitacyjnych największą powierzchnie zajmują gleby klas IV (716 ha, co stanowi blisko 30% powierzchni Miasta). Nie ma gleb klasy I i II. Mało jest przy tym gleb najniższej klasy VI (0,68% powierzchni Miasta).

Miasto cechuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Największą grupę stanowią małe gospodarstwa do 10 ha (95%).

Największe powierzchnie zasiewów zajmują: pszenżyto ozime, mieszanki zbożowe jare oraz owies. Niewielki jest udział roślin okopowych i strączkowych.

Gleby na terenie Miasta pod względem chemicznym są szczególnie zagrożone w pasach bezpośrednio przylegających do tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Do takich tras w Radzynie Podlaskim należy zaliczyć:

- drogę krajową nr 19;
- drogę krajową nr 63.

Wyniki badań (2004 r.) gleby przy drodze krajowej nr 19 wskazały, że stężenie metali ciężkich mieści się w zakresie dopuszczalnych.

Zagrożeniem dla gleb w Mieście jest stosowanie w okresie zimowym, w celu likwidacji śliskości ciągów komunikacyjnych, chlorku sodu. Powoduje on wzrost zasolenia i alkalizację gleby. Zanieczyszczenia te jednak są szybko wypłukiwane z gleby przez infiltrujące wody deszczowe.

Obszary leśne

Na terenie Miasta lasy zajmują powierzchnię 79,43 ha, co stanowi 4% ogólnej jego powierzchni. Lasy w mieście stanowią 0,01% lasów w województwie lubelskim (568 009 ha).

Lasy w mieście występują w 3 kompleksach i tak:

1. Radzyń Miasto – 0,41 ha,
2. Radzyń Koszary – 0,27 ha,
3. Kozirynek Nowy – 78,75 ha.

Są to przede wszystkim lasy olsowe.

Lasy na terenie Miasta stanowią własność prywatną.

W bezpośrednim otoczeniu Miasta, jednak poza jego granicami, występują kompleksy leśne o dużej powierzchni. Dominują bory sosnowe, głównie jako monokultury sosnowe mniej odporne na oddziaływanie negatywnych czynników biotycznych i abiotycznych. W drzewostanach liściastych gatunkami dominującymi są brzoza, dąb i olsza. Lasy te tworzą formę półpierścienia okalającego Miasto od strony południowej.

Zieleń urządzona

Tabela. Zestawienie terenów zieleni urządzonej:

	Typy zieleni urządzonej					
	Parki miejskie	Cmentarze	Większe skwery	Ogrody działkowe	Zielone tereny sportowe	Aleje i szpalery drzew
Powierzchnia (ha)	2,32	0,60	1,00	2,85	1,50	1,50

Tereny zieleni urządzonej w Mieście zajmują powierzchnię 9,77 ha.

Powierzchnia terenów zieleni urządzonej przypadająca na 1 mieszkańca - 5,89 m²/osobę.

Charakterystyka najważniejszych terenów zieleni urządzonej:

Parki miejskie:

L.p.	Nazwa parku	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan zachowania
1	Park w zespole pałacowo-parkowym przy ul. Jana Pawła II	1,80	ul. Jana Pawła II	modrzew europejski (2 szt.)	dobry
2	Park w zespole pałacowo-parkowym GUBERNIA	0,52	ul. Sitkowskiego	brak	niezadowalający

Cmentarz:

Nazwa cmentarza	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan zachowania
Cmentarz parafialny	0,60	ul. Bł. Męczenników Podlaskich	jałowiec pospolity (1 szt)	dostateczny

Ogrody działkowe:

Lp	Nazwa ogrodu	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan utrzymania
1	Pracowniczy ogród działkowy	1,25	ul. Międzyrzecka	brak	dobry
2	Rodzinny ogród działkowy „Relax”	1,60	ul. Wisznicka	brak	dobry

Pomniki przyrody:

Gatunki drzew w pomniku	Obwód drzew	Ilość drzew	Data uznania	Zarządzający terenem z pomnikiem
Modrzew europejski	300	1	1961	Miasto Radzyń Podlaski
Modrzew europejski	285	1	1979	Miasto Radzyń Podlaski

Wybrane elementy fauny

Na terenie miasta i w jego otoczeniu występują następujące gatunki zwierząt:

- Ryby: okoń, płotka, karp, sum, szczupak;
- Płazy: żaba wodna, śmieszka, jeziorkowa, ropucha szara, ropucha zielona oraz żaba brunatna;
- Gady: zaskroniec, żmija zygzakowata (występuje bardzo rzadko), jaszczurka zwinka, padalec;

- Ptaki: bażant, kuropatwa, dzika kaczka, kaczka cyranka, błotniak łąkowy, gil, kruk, czyżyk, żuraw, puchacz, sikora (kilka gatunków), pokrzywnica, dzięcioł czarny, dzięcioł średni;
- Ssaki: sarna, dzik, lis, jeleń, daniel, wiewiórka.

Lista chronionych gatunków zwierząt:

- dzięcioł czarny;
- dzięcioł średni.

Ochrona gatunkowa roślin na terenie miasta Radzyń Podlaski

Lista chronionych gatunków roślin:

- widłak jałowcowaty;
- widłak goździsty;
- orlik pospolity;
- rojnik pospolity;
- parzydło leśne;
- naparstnica zwyczajna;
- goryczka wąskolistna;
- barwinek pospolity;
- lilia złotogłów;
- storczyk krwisty;
- storczyk szerokolistny;
- podkolan biały;
- kruszczyk szerokolistny;
- gnieźnik leśny;
- kopytnik pospolity;
- kalina koralowa;
- konwalia majowa.

Lista chronionych gatunków porostów:

- brodaczka kępkowa;
- brodaczka kędzierzawa;
- płucnica islandzka.

2.1.4. Zasoby kulturowe

Na terenie Radzyna Podlaskiego wyznaczone zostały 3 strefy ochrony konserwatorskiej (A, B, E) dla zabytkowych układów przestrzennych.

STREFA „A”

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej, obejmująca obiekty o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej. Obiekty te wpisane są do rejestru zabytków. W strefie tej wszelkie zamierzenia inwestycyjne dotyczące min. zmianę użytkowania, przebudowy i remontów obiektu oraz podziały terenu wymagają uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa obejmuje:

 zespół pałacowo - parkowy:

- pałac murowany z XVII w.,
- oficyna murowana z 1870 r.,
- most, dziedziniec, brama główna, stawy przypałacowe z połowy XVII w.,
- oranżeria murowana z połowy XVIII w.,
- bramy (północna i zachodnia pochodzące z 1754 r.),
- pozostałości parku regularnego z XVIII w.,

 zespół pałacowo – parkowy „Gubernia”:

- pałac murowany z połowy XIX w.,
- mur ogrodzeniowy z II połowy XIX w.,
- pozostałości parku z XVII i drugiej połowy XIX w.,
- kaplica p.w. Aniołów Stróżów, murowana z XVII w.,

 zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy:

- kościół z 1641 r.,
- dzwonnica z XVIII w.,
- brama z 1641 r.,
- plebania z XX w.,
- budynek - tzw. szpital dla ubogich z XVIII w.,

 chroniony odcinek ulicy Lubelskiej wraz z pierzejami, na osi zabytkowego pałacu,

- ✚ chroniony odcinek ulicy Międzyrzeckiej wraz z pierzejami, na osi zabytkowego pałacu,
- ✚ mogiła powstańców z 1863r.

STREFA „B”

Strefa zainteresowania konserwatorskiego.

Obejmuje historyczne układy przestrzenne lub obszary, gdzie obiekty nie dominują bezwzględnie jakkolwiek kulturowy ich charakter jest bezdyskusyjny wraz z ochroną ogólnego układu rozplanowania skali i bryły zabudowy. W strefie tej wszelka działalność oraz sposób użytkowania obiektów i obszarów wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i mogą być podejmowane wyłącznie na warunkach określonych przez WKZ .

Wykaz obiektów ujętych w ewidencji zabytków:

- ✚ zespół dworski przy ulicy Nadwitnie:
  - dwór murowany 1783-1784 r.,
  - park z aleją wjazdową z końca XIX w.,
- ✚ kirkut (cmentarz żydowski),
- ✚ zespół koszar wojskowych przy ulicy Koszary, ulicy Sienkiewicza, ulicy Wojska Polskiego i ulicy Cichej:
  - dom murowany (dawna piekarnia) przy ulicy Wojska Polskiego 13 z ok. 1900r.,
  - domy murowane (dawne stajnie) przy ulicy Koszary 1, 2 i 3 z ok. 1880r.,
  - dom drewniany (dawna stołówka oficerska) przy ulicy Wojska Polskiego 3 z ok. 1880r.,
- ✚ cmentarz parafialny przy ulicy Sitkowskiego, z nieregularnym układem alei i kwater oraz starodrzewia z początku XIX w. (najstarszy nagrobek z 1848r.), w tym:
  - kaplica pod wezwaniem Św. Anny, murowana z drugiej połowy XIX w.,
  - dom grabarza, murowany z ok. 1880r.,
  - mur z bramą z drugiej połowy XIX w.,
- ✚ teren dawnej zabudowy gospodarczej w części folwarcznej zespołu „Gubernia”
- murowany budynek magazynowy z końca XIX w.,
- ✚ budynek byłego szpitala przy ulicy Sitkowskiego z połowy XIX w.,
- ✚ Gimnazjum sejmikowe przy ulicy Armii Krajowej, murowany z 1925 r.,
- ✚ bank żydowski (obecnie handel i usługi) przy ulicy Ostrowieckiej i ulicy Warszawskiej, budynek murowany z drugiej połowy XIX w.,
- ✚ budynek szatni na stadionie sportowym przy ulicy Warszawskiej, budynek drewniany ok. 1930r.,

- 🏠 dom przy ulicy Bohaterów 2, murowany ok. 1925 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Dąbrowskiego 31a, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Kościuszki 4, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Kościuszki 6, drewniany ok. 1926 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Podlaska 63, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy 11 Listopada 6/8, drewniany ok. 1916 r.,
- 🏠 dom przy ulicy 11 Listopada 16, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy 11 Listopada 31, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy 11 Listopada 35b, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Międzyrzeckiej 4a, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Międzyrzeckiej 6, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Międzyrzeckiej 48/49, drewniany ok. 1880 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 26, murowany z 1925 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 28, murowany z 1908 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 33, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 38, murowany z 1929 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 42, murowany z ok. 1920 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 44, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 46, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Ostrowieckiej 60, drewniany z końca XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Sitkowskiego 24, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Traugutta 25, drewniany ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 1, murowany z początku XIX w.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 5/7, dawny posterunek Milicji, murowany ok. 1910 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 15, murowany z ok. 1925 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 16, drewniany z ok. 1880 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 43, drewniany z ok. 1880 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 59, drewniany z ok. 1900 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 64, drewniany z ok. 1880 r.,
- 🏠 dom przy ulicy Warszawskiej 74, drewniany z drugiej połowy XIX w.

STREFA „E”

Strefa ochrony ekspozycji krajobrazowej.

Strefa ta obejmuje otwarte tereny zielone, naturalne i kulturowe stanowiące wypełnienie układów i otoczenia zespołów zabudowy oraz założeń zabytkowych wraz z ich płaszczyzną

ekspozycyjną. Wyznaczenie strefy ma na celu ochronę i umożliwienie prawidłowej ekspozycji obiektów i obszarów szczególnie cennych pod względem krajobrazowym oraz zapewnienie ochrony tożsamości kulturowej terenu, tj. jej łącznych walorów historycznych, artystycznych ideowych i krajobrazowych. Strefa ekspozycji krajobrazowej chroni otoczenie zabytkowych obiektów zlokalizowanych w otwartym krajobrazie oraz ład przestrzenny w otoczeniu zabytków zlokalizowanych w krajobrazie zurbanizowanym, w tym obowiązują:

- a) ochrona dominat architektonicznych i krajobrazowych,
- b) ochrona punktów, ciągów i dróg widokowych (powiązań krajobrazowych),
- c) ekspozycji wartościowych obiektów i zespołów.

Wszelka działalność inwestycyjna oraz sposób użytkowania obiektów i obszarów położonych w strefie ekspozycji krajobrazowej wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i mogą być podejmowane wyłącznie na warunkach określonych przez WKZ.

Wykaz obszarów objętych strefą „E”:

🚧 ekspozycja krajobrazowa zabytkowego śródmieścia:

- południowe otoczenie zabytkowego śródmieścia ograniczone od zachodu ul. Cichą a od południa ul. Zabielską i jej wzrokowym przedłużeniem po przecięcia z ul. Lubelską,
- północne otoczenie zabytkowego śródmieścia, teren sąsiadujący z założeniem pałacowo-parkowym (ulica Międzyrzecka do skrzyżowania z ulicą Kościuszki),
- otoczenie cmentarza parafialnego przy ulicy Sitkowskiego, w granicy 50 m od założenia, w obrębie pierwszej strefy sanitarnej,
  - 🚧 odcinek ulicy Warszawskiej przyległej do kościoła pod wezwaniem Św. Trójcy,
  - 🚧 teren położony na południe od zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy,
  - 🚧 otoczenie mogiły zbiorowej powstańców z 1863 r.,
  - 🚧 otoczenie zabytkowych i projektowanych cmentarzy przy ulicy Lubelskiej w granicach 50 m od założenia, w obrębie pierwszej strefy sanitarnej.

Na terenie miasta wyznaczono również dwie strefy ochrony archeologicznej: „W” i „OW”.

STREFA „W”

Strefa ochrony archeologicznej związana ze śladami osadnictwa pradziejowego zewidencjonowanymi w ramach akcji AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski).

STREFA „OW”

Strefa badań i obserwacji archeologicznych w otoczeniu wartościowych stanowisk archeologicznych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Wykaz obiektów wpisanych do rejestrów zabytków:

- ❖ zespół rezydencjonalno – urbanistyczny: pałac, oficyny, rampa dziedzińca z bramą i mostem, oranżeria, założenie dróg i stawów przed pałacem, park, kościół p.w. Św. Trójcy, z wyposażeniem w zabytki ruchome, dzwonnica bramowa, mur cmentarza kościelnego, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego; nr rejestru A/303,
- ❖ dawna plebania obok kościoła parafialnego, nr rejestru A/669,
- ❖ mogiła zbiorowa powstańców z 1863 r.; nr rejestru: BP A/262,
- ❖ zespół pałacowo – parkowy: pałac, kaplica z najbliższym otoczeniem, park, mur ogrodzeniowy; nr rejestru BP A/183 oraz A/664.

Wiele obiektów zabytkowych znajdujących się na obszarze Radzyna Podlaskiego ze względu na stan techniczny wymaga dokonania prac remontowych.

2.1.5. Identyfikacja podstawowych problemów

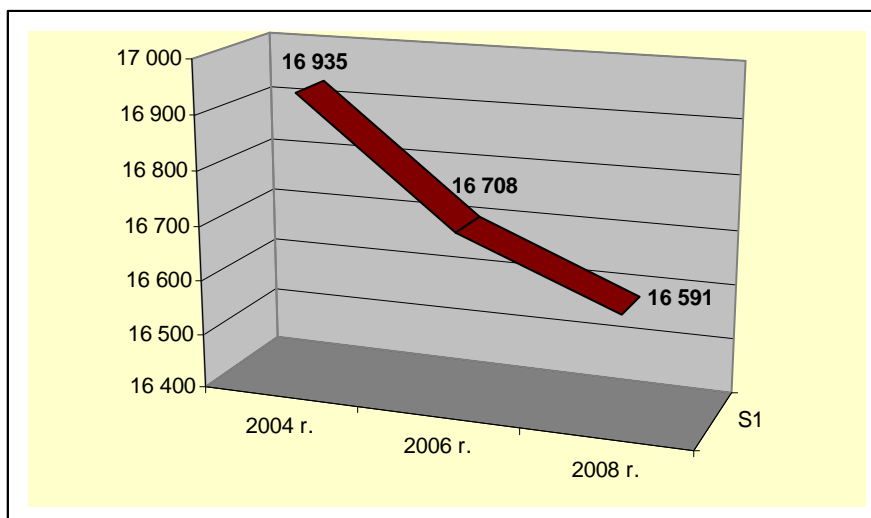
- duża liczba obiektów zabytkowych, które wymagają przeprowadzenia prac remontowych,
- zbyt mały udział zagospodarowanych terenów zielonych i rekreacyjnych w ogólnej powierzchni Miasta,
- niekorzystne warunki fizjograficzne,
- duży poziom zanieczyszczenia powietrza,
- niska jakość wód powierzchniowych.

2.2. Sfera społeczna

2.2.1. Demografia

Obszar miasta Radzyń Podlaski zamieszkuje 16 591 osób. Ludność Miasta stanowi około 0,8% mieszkańców województwa lubelskiego i blisko 27% mieszkańców powiatu radzyńskiego. Stosunek płci mieszkańców Radzyna Podlaskiego wynosi 107 kobiet / 100 mężczyzn.

Wykres. Liczba mieszkańców w Mieście Radzyń Podlaski w latach 2004 – 2008

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Z powyższego wykresu wynika, iż liczba mieszkańców miasta spada. W ostatnich latach można natomiast zaobserwować dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, który w 2007 r. wyniósł + 65, natomiast w 2008 r. + 91. W 2007 r. w mieście zawarto 126 małżeństw. W 2008 r. wskaźnik ten jest wyższy i wynosi 151. Był to najwyższy ich wskaźnik od 2002 r. W województwie lubelskim w 2007 r. przyrost naturalny był na poziomie – 1 528.

Tabele. Dane statystyczne w zakresie urodzeń, zgonów i zawartych małżeństw w latach 2002 – 2008 r. w Mieście Radzyń Podlaski

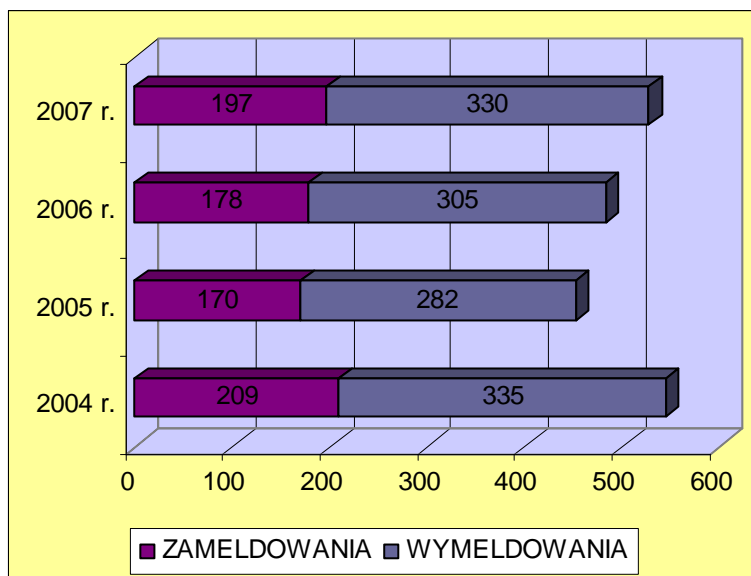
Wyszczególnienia	Rok						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Urodzenia	165	151	180	173	179	193	216
Zgony	117	116	116	130	103	128	125
Małżeństwa	112	126	106	102	117	126	151

Saldo migracyjne w mieście Radzyń Podlaski wyniosło - 133 w roku 2007. Dane dotyczące salda migracyjnego wskazują na wzrost liczby zameldowań o 19 w 2007 r. w stosunku do roku 2006. W tym samym okresie negatywnym zjawiskiem jest duży wzrost wymeldowań z miasta, których było 330 w 2007 roku, co stanowi o 25 wymeldowań więcej niż w 2006 roku.

Saldo migracyjne w województwie lubelskim wyniosło w 2007 r. – 5 143.

Wykres. Wskaźnik migracyjny na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2004 – 2007

Źródło: Dane GUS

Średnia gęstość zaludnienia w Radzynie Podlaskim wynosi obecnie 832 osoby / km². Gęstość zaludnienia w mieście jest wyższa od średniej krajowej (122 osoby / km² na koniec 2007 r.) i od średniej dla województwa lubelskiego (86 osób / km²), a także od średniej dla powiatu radzyńskiego (63 osoby / km²).

Jak można zauważyć, społeczeństwo Miasta Radzyń Podlaski jest stosunkowo młode, liczba osób w przedziale wiekowym od 0 -18 wynosi 21% ogólnej ludności miasta.

Mężczyźni w wieku 19 - 65 lat – 5 614 osób stanowią tj. 34% ogółu mieszkańców Radzyna Podlaskiego, natomiast kobiety w wieku 19 – 60 lat 5 583 osób – 33,6%.

Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Radzyń Podlaski jest bardzo zbliżona. Według danych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski w 2008 r. miasto zamieszkiwało 8 621 kobiet (52% ogółu mieszkańców) oraz 7 970 mężczyzn (48%).

Tabela. Wykaz stałych mieszkańców Miasta w podziale na wiek i płeć

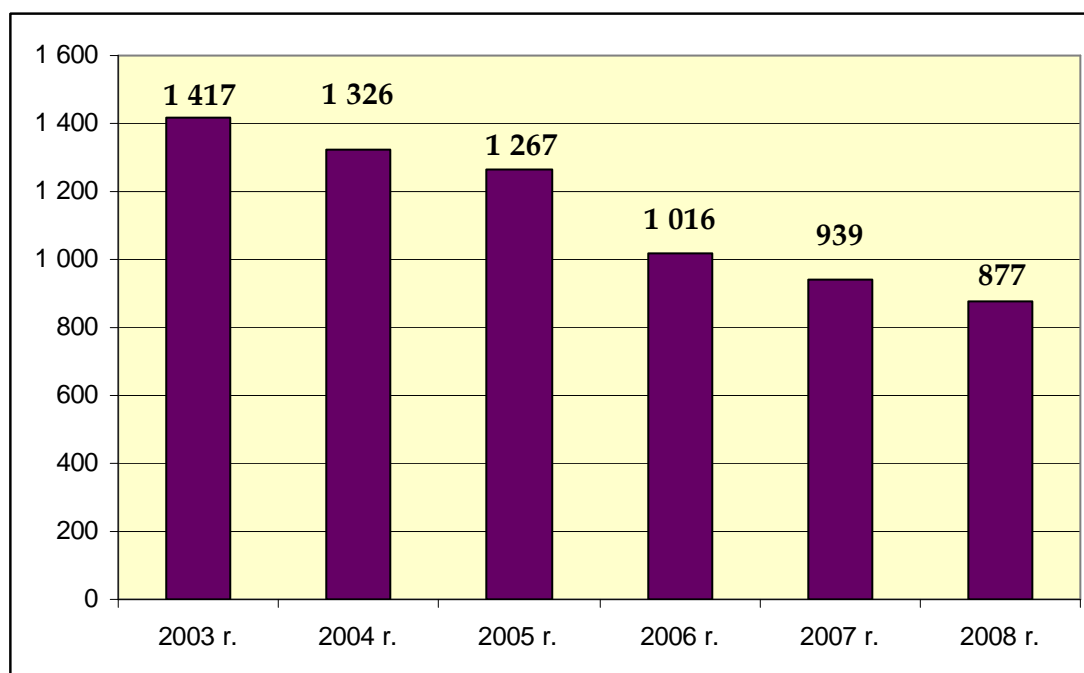
Stan na dzień	Przedział wiekowy						Ogółem		
	0-18		19-65	19-60	pow. 65	pow. 60			
	płeć		płeć	płeć	płeć	płeć	płeć		
	M	K	M	K	M	K	M	K	M+K
31.12.2000r.	2539	2422	5248	5357	444	1120	8231	8899	17130
31.12.2001r.	2402	2287	5349	5440	457	1153	8207	8880	17087
31.12.2002r.	2304	2196	5425	5527	479	1162	8208	8885	17093
31.12.2003r.	2167	2088	5492	5541	500	1178	8159	8807	16966
31.12.2004r.	2049	1957	5566	5620	541	1202	8156	8779	16935
31.12.2005r.	1978	1900	5559	5576	585	1212	8102	8688	16790
31.12.2006r.	1904	1828	5558	5620	573	1225	8035	8675	16708
31.12.2007r.	1850	1759	5579	5622	573	1269	8002	8650	16652
31.12.2008r.	1772	1721	5614	5583	584	1317	7970	8621	16591

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

2.2.2. Rynek pracy

Dużym problemem dla Radzynia Podlaskiego jest bezrobocie. Pomimo, iż liczba bezrobotnych w ostatnich latach spadła (1 417 osób w 2003 r., natomiast 877 w 2008 r.) to liczba jest nadal za wysoka. W województwie lubelskim liczba osób bezrobotnych wynosiła w 2007 r. – 118 146.

Tabela. Bezrobocie w Mieście Radzyń Podlaski w latach 2003 – 2008

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski oraz GUS

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2006r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	268	121	125	57	86
25-34	302	162	134	45	123
35-44	180	92	46	25	109
45-54	219	94	48	29	142
55-59	40	11	9	5	26
60-64 lata	7	0	1	0	6
ogółem	1 016	480	363	161	492

Na koniec 2006 r. liczba osób bezrobotnych w Radzynie Podlaskim wyniosła 1 016.

Wśród osób bezrobotnych liczba kobiet wyniosła 480. Największy odsetek bezrobotnych wśród grup wiekowych – 29,7% stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lat.

Analiza liczby bezrobotnych w mieście pozwala na stwierdzenie, iż najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych w 2006 r. stanowiły osoby w wieku 25-34 lat – 302. Następne w kolejności (wg liczebności przedziału wiekowego) są grupy wiekowe: 18 - 24 lat (268 osób) i 45-54 lat (219 osób).

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych według wykształcenia według stanu na 31.12.2006r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	100	73	62	16	22
policealne i średnie zawodowe	241	122	99	41	101
średnie i ogólnokształcące	135	89	48	29	58
zasadnicze zawodowe	276	106	96	37	143
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	264	90	58	38	168
ogółem	1 016	480	363	161	492

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w Radzynie Podlaskim wskazuje, iż najmniejsze bezrobocie w 2006 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (100 osób), natomiast najwyższe osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (276 osób).

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2007r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	214	130	125	42	47
25-34	327	138	150	59	118
35-44	153	49	46	25	82
45-54	201	77	50	23	128
55-59	35	13	5	2	28
60-64 lata	9	1	1	1	7
ogółem	939	408	377	152	410

W 2007 r. liczba bezrobotnych w Radzynie Podlaskim wyniosła 939. W porównaniu z 2006 r. spadła o 77. Wśród osób bezrobotnych liczba kobiet wyniosła 408. Najwięcej osób bezrobotnych (410), pozostawało bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.

Najwięcej bezrobotnych było w grupie osób w wieku 25 - 34 tj. 327. Stanowiło to 34,8% ogółu bezrobotnych w Mieście.

Najliczniejsze grupy wiekowe wśród bezrobotnych to:

- 25-34 lat – 327 osób,
- 18 - 24 lat – 214 osób,
- 45-54 lat – 201 osób.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych wg wykształcenia według stanu na 31.12.2007r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	99	70	62	7	30
policealne i średnie zawodowe	218	105	69	44	95
średnie i ogólnokształcące	156	76	73	30	53
zasadnicze zawodowe	228	89	80	32	116
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	238	68	83	39	110
ogółem	939	408	377	152	410

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w Radzynie Podlaskim wskazuje, iż najmniejsze bezrobocie w 2007 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (99 osób), natomiast najwyższe osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (238 osób).

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2008r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	200	102	137	27	36
25-34	130	159	130	42	121
35-44	148	64	52	20	76
45-54	176	76	45	22	109
55-59	47	12	15	7	25
60-64 lata	13	0	1	3	9
ogółem	877	413	380	121	376

Aktualnie na terenie miasta Radzyń Podlaski liczba bezrobotnych wynosi 877 osób. Liczba bezrobotnych stanowi 5% wszystkich mieszkańców Radzyna Podlaskiego. W porównaniu z rokiem 2007 jest to o 62 mniej. Analizując liczbę bezrobotnych w latach 2006 – 2008 zauważa się tendencję spadkową, co jest pozytywnym trendem. Największy odsetek osób bez pracy wśród grup wiekowych – blisko 23% wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 18 – 24 lat. Następne w kolejności (wg liczebności przedziału wiekowego) są grupy wiekowe: 45 - 54 lat (176 osób) i 35-44 lat (148 osób).

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych wg wykształcenia według stanu na 31.12.2008r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	101	63	61	19	21
policealne i średnie zawodowe	176	89	71	18	87
średnie i ogólnokształcące	143	84	69	16	58
zasadnicze zawodowe	221	78	88	32	101
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	236	99	91	36	109
ogółem	877	413	380	121	376

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w Radzynie Podlaskim wskazuje, iż najmniejsze bezrobocie w 2008 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (101 osób), natomiast najwyższe osoby z dwóch grup: z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (236 osób) oraz zasadniczym zawodowym (221 osób).

Najwięcej bezrobotnych kobiet jest w grupie z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (99), a najmniej z wyższym (63).

2.2.3. Uczestnictwo w kulturze

Mieszkańcy Radzyna Podlaskiego chętnie uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych o znaczeniu lokalnym, a także regionalnym. W Mieście działa wiele instytucji, podejmowane są także inicjatywy w zakresie kultury.

Działalność kulturalna na terenie miasta jest prowadzona przede wszystkim przez Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji.

Inne instytucje świadczące o zaangażowaniu mieszkańców Radzyna Podlaskiego w działalność kulturalną:

- Polski Związek Rencistów , Emerytów i Inwalidów,
- Chór „Wrzos”,
- Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Miejska Biblioteka Publiczna.

W strukturach Radzyńskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji działają:

- ✓ kino,
- ✓ liczne zespoły wokalne i instrumentalne, w tym Młodzieżowa Orkiestra Dęta,
- ✓ Grupa Poezji Śpiewanej,
- ✓ Warsztaty Ekspresji Twórczej,
- ✓ Sekcja Plastyczna,
- ✓ Galeria „Oranżeria”,
- ✓ Klubu Żeglarskiego "KORAB",
- ✓ Radzyńska Izba Regionalna.

Na terenie miasta działalność kulturową prowadzą ponadto: Radzyńskie Towarzystwo Regionalne, Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych (RaSIL), Radzyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Karola Lipińskiego, Fundacja Ochrony Zespołu Pałacowo – Parkowego, oraz Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka”.

Corocznie organizowane są Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria” , Ogólnopolski Konkurs Satyryczny „Biały Miś” i Dni Karola Lipińskiego.

2.2.4. Identyfikacja podstawowych problemów

- spadająca liczba mieszkańców,
- wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród osób w wieku 25 – 34 lat,
- duża liczba wymeldowań z obszaru Miasta,
- ujemne saldo migracji,
- niezadowalający stopień wykorzystania istniejących w Mieście zasobów pracy, kapitału i przestrzeni, w sposób zaspokajający potrzeby i aspiracje mieszkańców.

2.3. Sfera gospodarcza

2.3.1. Główni pracodawcy

Podstawową formą gospodarowania w Mieście jest działalność oparta na własności prywatnej i spółdzielczej. W województwie lubelskim również większość podmiotów gospodarczych to podmioty prywatne.

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski działalność prowadzą m.in.:

- Spółdzielcza Mleczarnia „SPOMLEK”,
- Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej „SIMENA”,
- Powszechna Spółdzielnia Spożyców „SPOŁEM”,
- Chłodnia owocowo-warzywna BIMIZ FOOD sp. z o.o.,
- Górnicza Fabryka Narzędzi i Podlaskie Zakłady Zbożowe Sp. z o.o.,
- Firmy Cukierniczo - Ciastkarskie : „LIDER´S-KG” sp. z o.o. i „LIDER Artur” sp. z o.o.,
- P G E Dystrybucja LUBZEL Sp. z o. o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim,
- Fabryka domów drewnianych “Bartek”,
- Zakład usługowo-produkcyjny „ESPEBE” S.C. BETONIARNIA,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „ALUPROJEKT” w Warszawie – Zakład Produkcyjny w Radzynie Podlaskim,
- Zakład tekstylno-odzieżowy „EUROTEX” Sp. z o.o.,
- Zakład tekstylno-odzieżowy „Jantex” Sp. z o.o.,
- Bank PKO BP.S.A. Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Bank PEKAO S.A. Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Bank Spółdzielczy w Radzynie Podlaskim,
- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. w Warszawie, Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A.,
- Nadleśnictwo Radzyń Podlaski.

Ważne znaczenie dla Miasta ma także działalność spółek jednoosobowych Miasta - Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych i Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej.

Ponadto na terenie Miasta działają takie instytucje publiczne jak: Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie Inspektorat w Radzynie Podlaskim, Zakład Gospodarki Lokalowej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzynie Podlaskim, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Urząd Statystyczny Oddział w Radzynie Podlaskim, KRUS Placówka Terenowa w Radzynie Podlaskim, Miejska Biblioteka Publiczna w Radzynie Podlaskim, filia Biblioteki Pedagogicznej.

2.3.2. Struktura podstawowych branż gospodarki

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Radzyna Podlaskiego zarejestrowane w rejestrze regon wg sekcji PKD - 2007 r.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sekcji PKD	
Ogółem	1 363
Sekcja A: Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	30
Sekcja C: Górnictwo	2
Sekcja D: Przetwórstwo przemysłowe	90
Sekcja E: Energia elektryczna, gaz i woda	2
Sekcja F: Budownictwo	137
Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	461
Sekcja H: Hotele i restauracje	33
Sekcja I: Transport, gospodarka magazynowa i łączność	83
Sekcja J: Pośrednictwo finansowe	68
Sekcja K: Obsługa nieruchomości	144
Sekcja L: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	19
Sekcja M: Edukacja	45
Sekcja N: Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	127
Sekcja O: Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	122

Źródło: GUS, dane za 2007 r.

W Mieście Radzyń Podlaski największa liczba podmiotów gospodarczych, to podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów (461) oraz obsługą nieruchomości (144), a także budownictwem (137). Najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych działa w branży górniczej (2) oraz związanej z elektrycznością, gazem i wodą (2).

Tabela. Branże gospodarki w Mieście Radzyń Podlaski w latach 2002 – 2005

Rodzaj działalności:	Stan na 01.01.2002r.	Zmiany w 2002r.		Stan na 31.12.2002r.	Zmiany w 2003r.		Stan na 31.12.2003r.	Zmiany w 2004r.		Stan na 31.12.2004r.	Zmiany w 2005r.		Stan na 31.12.2005r.
		wpisy	likwidacja		wpisy	likwidacja		wpisy	likwidacja		wpisy	likwidacja	
budownictwo	98	10	11	103	18	7	113	11	8	119	18	6	131
gastronomia	16	1	1	16	5	2	19	3	1	20	1	0	21
handel	332	46	22	358	47	25	383	63	15	428	29	18	439
pozostałe usługi materialne	62	6	3	67	4	2	69	14	3	80	2	4	79
pozostałe usługi niematerialne	163	18	6	178	22	11	189	16	1	205	34	10	230
produkcja wyrobów	23	2	2	24	1	0	25	1	0	26	1	1	26
produkcyjno-usługowa	46	2	2	48	2	0	50	3	1	52	1	1	52
transport	61	6	1	65	8	1	72	3	2	73	3	3	73
usługi przemysłowe	18	1	0	19	5	3	22	5	1	25	1	2	24
razem:	819	92	48	878	112	51	942	119	32	1028	90	45	1075

2.3.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w poszczególnych sektorach

Z danych statystycznych wynika, że w Radzynie Podlaskim na koniec 2007 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 1 363 podmioty gospodarki narodowej (w stosunku do 2006 r. wzrost o 48). Obecnie na terenie miasta działalność prowadzi 1 306 podmiotów gospodarczych sektora prywatnego oraz 57 sektora publicznego.

W województwie lubelskim w 2007 r. było 151 514 podmiotów gospodarczych, z czego 6 161 to podmioty sektora publicznego, a 145 353 sektora prywatnego.

Na koniec 2007 roku zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej prowadzoną przez Burmistrza Miasta działalność prowadziło 1 196 podmiotów, natomiast na koniec 2008 roku działalność prowadziło 1 304 podmiotów.

Sytuację w zakresie zmian, jakie zachodziły w działalności gospodarczej w ostatnich latach na obszarze Radzyna Podlaskiego przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela. Zmiany w działalności gospodarczej na obszarze Miasta

Okres	Nowe wpisy do ewidencji działalności gospodarczej	Zmiany w ewidencji działalności gospodarczej (zmiana miejsca prowadzenie działalności, zmiana branży)	Wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej (likwidacja)
1.01-31.12.2007	159	121	92
1.01-30.06.2008	97	107	74
1.01-31.12.2008	148	199	130

Na strukturę zatrudnienia w Mieście ogromny wpływ wywiera wiek społeczeństwa. Obecnie największą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 21,4%, produkcyjnym – 67,2%, a poprodukcyjnym 11,4%.

Zatrudnienie według sektorów ekonomicznych (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie), ustalone na podstawie danych statystycznych Urzędu Statystycznego w Lublinie, na dzień 31.12.2007 r. przedstawia się następująco:

- w sektorze przemysłowym – 1 960 osób,
- w sektorze usług rynkowych – 841 osób,
- w sektorze usług nierynkowych – 2 103 osoby.

W województwie lubelskim zatrudnienie przedstawia się następująco:

- w sektorze przemysłowym – 112 229 osób,
- w sektorze usług rynkowych – 110 656 osób,
- w sektorze usług nierynkowych – 133 200 osoby.

Ogółem zatrudnienie w Mieście wynosi 4.904 osób, natomiast w województwie lubelskim 359 447. Liczba zatrudnionych w Radzynie Podlaskim stanowi blisko 1,4% ogółu zatrudnionych w województwie.

Struktura ludności według głównego źródła utrzymania na podstawie narodowego spisu ludności z 2002 r. przedstawia się następująco:

- z pracy najemnej poza rolnictwem – 53,5%,
- z pracy poza rolnictwem na rachunek własny lub z dochodów z wynajmu – 8,1%,
- z pracy w rolnictwie – 2,4%,
- z niezarobkowego źródła – 35,8%.

2.3.4. Ruch turystyczny na terenie Miasta Radzyń Podlaski

Ruch turystyczny to określenie przemieszczania się ludzi, które nie jest wymuszone przez czynniki zewnętrzne - ludzie zmieniają miejsce pobytu, swoje środowisko, rytm życia dobrowolnie - bez przymusu. Ruch turystyczny odnosi się do określonego obszaru, kierunku, okresu w którym trwa, itp.

Sytuację w ruchu turystycznym na terenie Miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Ruch turystyczny w Mieście Radzyń Podlaski w 2007 r.

OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA		
obiekty ogółem	obiekty	3
miejsca noclegowe	miejsce	51
korzystający z noclegów ogółem	osoba	4 409
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	158
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach ogółem	pokoje	3 461
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach turystom zagranicznym	pokoje	251
udzielone noclegi ogółem	nocleg	5 491
udzielone noclegi turystom zagranicznym	nocleg	317
OBIEKTY HOTELOWE		
obiekty ogółem	obiekty	3
miejsca noclegowe ogółem	miejsce	51
korzystający z noclegów ogółem	osoba	4 409
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	158
wynajęte pokoje ogółem	pokoje	3 461
wynajęte pokoje turystom zagranicznym	pokoje	251
pokoje ogółem	pokoje	24
udzielone noclegi ogółem	nocleg	5 491
udzielone noclegi turystom zagranicznym	nocleg	317

Źródło: Dane GUS

Na terenie województwa lubelskiego zlokalizowano 307 obiektów zbiorowego zakwaterowania. Ogółem z noclegów skorzystało 615 782 osób, w tym 97 468 to turyści zagraniczni. Ponadto w województwie lubelskim działa 40 hoteli, 10 moteli oraz 4 pensjonaty.

Na terenie Miasta słabo rozwinięta jest baza obsługi ruchu turystycznego, jest także niewystarczająca liczba hoteli.

2.3.5. Identyfikacja podstawowych problemów

- niedostateczna ilość miejsc pracy,
- mała liczba zatrudnionych w sektorze usług,
- zbyt mała wiedza pracodawców oraz brak wystarczającej informacji na temat możliwości pozyskania środków pomocowych,
- słabo rozwinięta baza turystyczno-hotelarska,
- brak inwestorów zewnętrznych w sferze gospodarki rynkowej,
- niski poziom ruchu inwestycyjnego,
- brak zintegrowanych systemów informacji rynkowej dla przedsiębiorców i konsumentów.

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. Infrastruktura komunikacyjna

Łączność telefoniczna

Na terenie Miasta łączność telefoniczną stacjonarną zapewniają centrale telefoniczne TELEKOMUNIKACJI POLSKIEJ S.A. oraz Przedsiębiorstwo Telekomunikacyjne Multimedia Polska-Wschód S.A.

Drogi i komunikacja

Miasto Radzyń Podlaski położone jest przy bardzo ważnym węźle komunikacyjnym. Tu krzyżują się drogi krajowe o znaczeniu międzynarodowym – droga krajowa nr 19 łącząca Rzeszów z Białymstokiem (uwzględniając zagranicę – Koszyce na Słowacji z Kownem na Litwie i dalej z Rygą na Łotwie) z drogą krajową nr 63 prowadzącą od przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach oraz do Siedlec i dalej do Łomży.

Zestawienie długości dróg na terenie Miasta w podziale na kategorie ze względu na funkcje:

1) drogi krajowe	- 11,1 km,
2) drogi wojewódzkie	- 2,6 km,
3) drogi powiatowe	- 10,6 km,
4) drogi gminne	- 43,7 km.

Na terenie województwa lubelskiego znajduje się 29 656,1 km dróg publicznych.

Tabela. Zestawienie w zakresie potrzeb inwestycyjnych i remontowych dróg

Drogi		Potrzeby inwestycyjne i remontowe (mb)			
		(%)			
Kategoria	długość (mb)	drogi o nawierzchni gruntowej do budowy	drogi do przebudowy	drogi nie wymagające naprawy nawierzchni jezdni w najbliższych latach	drogi nowo-wybudowane lub nowo-zmodernizowane
drogi krajowe	11 119	-	150	-	10 969
		-	1,3	-	98,7
drogi wojewódzkie	2 615	-	2 615	-	-
		-	100	-	-
drogi powiatowe	10 600	-	3 720	5 805	1 075
		-	35	55	10
drogi gminne	43 700	16 000	7 000	5 300	15 400
		37	16	12	35

W zestawieniu powyższym nie ujmowano potrzeb inwestycyjnych i remontowych na drogach w zakresie chodników. Przy każdej z dróg zachodzi konieczność czy to wymiany, czy też budowy nowych chodników.

Istotnym problemem jest także niewystarczająca ilość miejsc parkingowych (zwłaszcza w obszarze śródmieścia), oraz potrzeba modernizacji istniejących.

Szereg dróg na terenie Miasta nie spełnia parametrów technicznych w stosunku do istniejącego natężenia ruchu.

Problem stanowi także brak „małej obwodnicy” (planowana budowa ul. Konstytucji 3-go Maja) odciążającej ruch w centrum miasta.

Istnieje potrzeba budowy dróg wyłącznie dla rowerów (ścieżek rowerowych) – takich ciągów komunikacyjnych w ogóle nie ma w mieście.

Przewozy pasażerskie są wykonywane przez miejscowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Radzynie Podlaskim jak i przez innych przewoźników.

Komunikacja miejska w formie dwóch linii jest obsługiwana przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Radzynie Podlaskim.

W Mieście wybudowano w 2008r. nowy dworzec autobusowy przy ul. Lubelskiej 2. Z dworca korzystają wszyscy przewoźnicy świadczący usługi w zakresie transportu drogowego osób. W związku z uruchomieniem nowego dworca z dniem 1 stycznia 2009r. zlikwidowano dotychczasowy istniejący na ul. Rynek.

2.4.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Zaopatrzenie w wodę

Miasto Radzyń Podlaski zaopatrywane jest w wodę z wodociągu miejskiego, bazującego na jednym ujęciu wody przy ul. Partyzantów. Ujęcie wody posiada 5 studni głębinowych, a jego wydajność to 220 m³/h. W Mieście jest także drugie ujęcie wody przy ul. Lendzinek, które obecnie nie jest eksploatowane. Ponadto dla zapewnienia ciągłości dostaw wody wodociąg miejski jest połączony awaryjnie z wodociągiem Gminy Wiejskiej Radzyń Podlaski.

Łączna długość sieci wodociągowej wynosi w mieście 38 km. Z wodociągu miejskiego korzysta ok. 86% mieszkańców. Łącznie istnieje potrzeba budowy ok. 6.330 mb sieci wodociągowej.

Długość sieci wodociągowej w województwie lubelskim wynosi 18 274,1 km. Z sieci korzysta 79,5% mieszkańców województwa.

Na terenie Miasta funkcjonują także lokalne ujęcia wody. Dużym pod względem wydajności jest ujęcie wody w zakładzie produkcyjnym Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK” (240 m³/h).

Odprowadzanie ścieków

Kanalizacja sanitarna funkcjonuje w systemie rozdzielczym. Miasto jest dość dobrze skanalizowane. Łączna długość miejskich kolektorów sanitarnych wynosi 51 km. Z kanalizacji korzysta ok. 83 % mieszkańców. W ok. 95% kanalizacja służy odprowadzaniu ścieków komunalnych bytowych, w pozostałej części – ścieków przemysłowych.

Łącznie, biorąc pod uwagę aktualną zabudowę Miasta istnieje potrzeba wybudowania ok. 10.460 mb kanalizacji sanitarnej.

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie lubelskim wynosi 3 841,3 km. Z sieci korzysta niewiele, bo tylko 45,9 % mieszkańców województwa.

Niewielki procent ścieków miejskich, szacowany na ok. 0,7%, tj. średnio 5.840 m³/rok, jest dowożonych na oczyszczalnię ścieków w Radzynie Podlaskim wozami asenizacyjnymi.

Ścieki są doprowadzane siecią kanalizacyjną do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków przy ul. Kockiej. Oczyszczalnia została rozbudowana i zmodernizowana w latach 2002-2005, przepustowość oczyszczalni wynosi 4 000 m³/dobę. Do oczyszczalni dopływa średnio ok. 2.600 m³ ścieków/dobę.

Gospodarka odpadami stałymi

W 2007 r. ogółem na terenie miasta było 6 213,44 ton odpadów komunalnych, w tym z gospodarstw domowych 4 419,65 ton. Odpady wytworzone w ciągu roku oraz poddane odzyskowi to 4,5 tys. t/r.

Odpady komunalne wytworzone w całym województwie stanowiły 374 398, 47 ton, w tym z gospodarstw domowych 272 808,87 ton.

Na terenie Miasta nie działa żadna instalacja do unieszkodliwiania odpadów. Dotychczasowe składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w miejscowości Adamki (poza granicami administracyjnymi miasta – na terenie Gminy Wiejskiej Radzyń Podlaski), w 2007 roku zostało zamknięte i nie przyjmuje już odpadów.

Obecnie odpady komunalne wywozi się na składowisko odpadów w Białej Podlaskiej.

Miasto prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych. Na jego terenie ustawiono pojemniki odpowiednio oznakowane kolorystycznie – do zbiórki szkła, makulatury i plastiku. Odpady z pojemników odbierane są przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych.

Odprowadzenie wód opadowych

Wody opadowe z terenów zurbanizowanych w zbyt małym zakresie są ujmowane w systemy kanalizacyjne. Łącznie na terenie Miasta jest wybudowanych 9,7 km kolektorów. W zakresie tym są ujęte tylko te, które odprowadzają wody z dróg (ulic) i innych terenów publicznych. Odbiornikiem wód jest rzeka Białka.

Na trzech wylotach kolektorów zamontowano urządzenia podczyszczające (separator olejów i osadnik piasku).

2.4.3. Infrastruktura energetyczna

Ciepłownictwo

Potrzeby cieplne odbiorców pokrywane są ze źródeł ciepła zlokalizowanych na terenie Miasta. Źródłami tymi są:

- 1) systemowe źródła z sieciami dystrybucji ciepła,
- 2) lokalne źródła z sieciami ciepła zasilane paliwami stałymi, gazem ziemnym i olejem opałowym,

3) indywidualne źródła ciepła zasilane paliwami stałymi.

Potrzeby cieplne (ogrzewanie i wytwarzanie ciepłej wody użytkowej) w Mieście zaspokajane są w głównej mierze z systemowych (PEC i kotłownie lokalne) i indywidualnych (piece i kotły węglowe, kotły gazowe) źródeł ciepła.

Niewielka część tych potrzeb zaspakajana jest ze źródeł wykorzystujących energię elektryczną.

Struktura zużywanych nośników energii ze względu na efektywność energetyczną ich przetwarzania na ciepło oraz wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery jest bardzo energochłonna i uciążliwa dla środowiska – przeszło 37% (w zużyciu energii pierwotnej) energii cieplnej wytwarza się w niskosprawnych piecach i kotłach węglowych, które nie posiadają żadnych urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń i są głównymi źródłami tak zwanej „niskiej emisji”.

W sumie system zaopatrzenia w ciepło zdeterminowany jest istniejącą strukturą budownictwa oraz kosztami paliw i energii, a nie uwzględnia efektywności energetycznej źródeł ciepła i ich uciążliwości dla środowiska.

Istniejący system zaopatrzenia w ciepło (ogrzewanie i ciepłej wody użytkowej) mieszkańców Radzyna Podlaskiego w kolejności udziału poszczególnych paliw i energii przedstawia się następująco:

1) system ciepłowniczy	- ok. 39%,
2) źródła ciepła opalane węglem kamiennym	- ok. 37%,
3) gaz ziemny	- ok. 14%,
4) energia elektryczna	- ok. 6 %.

Marginalnie znajdują zastosowanie inne źródła ciepła zasilane olejem opałowym lub biomasą.

Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie Miasta Radzyń Podlaski w gaz odbywa się z gazociągu przesyłowego gazu wysokometanowego, wysokiego ciśnienia relacji od granicy państwa do Puław. Następnie poprzez sieć rozdzielczą średniego ciśnienia do odbiorców w różnych częściach Miasta.

Długość sieci rozdzielczej wynosi ok. 38,3 km. Do sieci przyłączonych jest ponad 1 213 odbiorców. Łączna długość przyłączy wynosi ok. 25,2 km.

W województwie lubelskim długości sieci gazowej wynosi 7 709 540 m, a liczba odbiorców to 825 173 osób.

Miasto Radzyń Podlaski zasilane jest w gaz ze stacji redukcyjno-pomiarowej I^o w miejscowości Biała o wydajności nominalnej 3 200 nm³/h. Stacja ta zasila zarówno Miasto Radzyń Podlaski, jak i miejscowości w gminie Radzyń Podlaski.

Na terenie Miasta jest ogółem 1213 odbiorców gazu, w tym indywidualnych – 1127, przemysłowych – 3, pozostałych (handel, usługi) – 83.

Aktualnie odnotowuje się w Radzynie Podlaskim zużycie gazu ziemnego na poziomie 1 319,10 tys. m³ (dane za 2007 r.). Zużycie gazu ziemnego w Mieście w 65% przeznacza się na potrzeby ogrzewania i wytwarzania ciepłej wody użytkowej.

Biorąc pod uwagę aktualną rezerwę wydajności stacji redukcyjnej (ponad 60%) oraz system sieci gazowniczych możliwe jest przesyłanie gazu do wszystkich podłączonych odbiorców na terenie Miasta. W perspektywie do 2020 roku sieć gazowa nie wymaga zasadniczej rozbudowy. Przyłączenie nowych odbiorców odbywać się będzie w oparciu o istniejącą sieć gazową.

Na terenie Miasta prowadzona będzie modernizacja istniejącej sieci gazowej w zależności od potrzeb.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Sieć energetyczna oraz urządzenia elektroenergetyczne z nią związane na terenie Miasta Radzyń Podlaski eksploatowane są przez P G E Dystrybucja LUBZEL Sp. z o. o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim,

Zasilanie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest z Głównego Punktu Zasilającego (GPZ) 110/15 kV położonego poza obszarem miejskim. Na terenie GPZ zainstalowane są dwa transformatory, każdy o mocy 16 MVA i napięciu 110/15kV.

GPZ Radzyń Podlaski zasilany jest liniami napowietrznymi wysokiego napięcia 110 kV – jedną z kierunku Kocka i drugą z kierunku Łukowa.

Sieć rozdzielczą stanowią linie napowietrzne i kablowe 15 kV oraz stacje wbudowane i napowietrzne.

Ze stacji SN/NN zasilani są odbiorcy poprzez kablowe i napowietrzne sieci energetyczne niskiego napięcia.

Dane odnośnie systemu zaopatrzenia w energię elektryczną:

1) ilość stacji transformatorowych SN/NN	- 54 sztuk,
2) łączna moc znamionowa stacji transformatorowych SN/NN	- 15376 MVA,
3) średnia moc stacji transformatorowych SN/NN	- 285 kVA,
4) liczba obwodów niskiego napięcia	- 268 sztuk,
5) ilość odbiorców na NN	- 6 414 odbiorców,
6) średnia długość linii NN wychodzącej ze stacji	- 1,62 km,
7) średnia długość obwodu	- 349 m.

Około 26% obwodów jest dłuższa od uznanego za optymalny ze względu na spadki napięć – obwód o długości około 500 m.

Wyznaczony z mocy stacji transformatorowych w stosunku do powierzchni zabudowy wskaźnik zainwestowania wynosi dla Miasta 0,77 MVA/km², przyjmując całą powierzchnię Miasta jako teren obsługiwany przez stacje. Wielkość tego wskaźnika jest zależna od gęstości powierzchniowej energii dostarczonej odbiorcom oraz stopnia wykorzystania tej mocy.

Stopień wykorzystania mocy jest wynikiem dostosowania mocy transformatorów do przesyłanej energii. Dla Miasta przyjmuje on wartość na poziomie 991,4 MWh/MVA. Optymalny stopień wykorzystania Mieści się w zakresie od 1 800 do 2 300 MWh/MVA. Oznacza to, że stopień obciążenia stacji transformatorowych również jest niższy od optymalnego.

Oświetlenie uliczne w Mieście funkcjonuje na odcinkach dróg krajowych, powiatowych i gminnych (miejskich). Łącznie zainstalowanych jest 1157 opraw o łącznej mocy 265,94 kW, w tym na drogach:

- 1) krajowych – 58 opraw (13,65 % całości) o łącznej mocy 43,4 kW (16,32 % łącznej mocy),
- 2) powiatowych – 278 opraw (24,03 % całości) o łącznej mocy 85,35 kW (32,09 % łącznej mocy),
- 3) miejskich – 721 opraw (62,32% całości) o łącznej mocy 137,19 kW (51,59 % łącznej mocy).

W ciągu ostatnich lat wymieniono część opraw na nowe energooszczędne, jednak wiele odcinków dróg wymaga przebudowy oświetlenia ulicznego. Istnieją także potrzeby budowy nowych linii oświetleniowych.

Miasto Radzyń Podlaski w ramach zadań własnych jest odpowiedzialne za oświetlenie ulic i miejsc publicznych, w tym także odcinków dróg krajowych nr 19 i nr 63 charakteryzujące się dużym natężeniem ruchu kołowego, zwłaszcza tranzytowego; drogi wojewódzkiej nr 814 (ulica Lubelska); dróg powiatowych i gminnych znajdujących się w granicach administracyjnych. Ogółem na obszarze Miasta ok.73 % dróg i ulic, biorąc pod uwagę wspólną ich długość, posiada oświetlenie uliczne.

Uzupełnienia oświetlenia wymagają jeszcze niektóre tereny Miasta, zwłaszcza skrzyżowania i ciągi dróg krajowych, oraz ulice osiedlowe a także place i trasy spacerowe, na których oświetlenie nie spełnia wymaganych norm ilościowych (liczba punktów oświetleniowych) oraz jakościowych (określone parametry świetlne).

Dla obniżenia kosztów energii zużywanej na oświetlenie uliczne jak i poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców i utrzymania porządku publicznego przewiduje się zwiększenie liczby punktów

oświetleniowych oraz wymianę starych opraw na oprawy energooszczędne. Całą infrastrukturę oświetleniową wyposażono w nowoczesne systemy sterowania stanowiące istotny element pozwalający na obniżenie kosztów funkcjonowania oświetlenia.

Konserwację oświetlenia ulicznego wykonuje P G E Dystrybucja LUBZEL Sp. z o. o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim.

2.4.4. Identyfikacja podstawowych problemów

- zły stan techniczny części istniejącej sieci wodociągowej,
- niewystarczający stopień zwodociągowania Miasta,
- niewystarczający stopień skanalizowania Miasta,
- zbyt duża różnorodność oświetlenia ulicznego pod względem doboru źródeł światła,
- niedostateczna ilość miejsc parkingowych oraz zły stan niektórych z istniejących,
- brak „małej” obwodnicy odciążającej ruch w centrum Miasta,
- zły stan techniczny dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
- brak dostatecznej ilości dróg o nawierzchni ulepszonej,
- brak zorganizowanych tras i ścieżek rowerowych,
- niedostateczna ilość chodników.

2.5. Infrastruktura społeczna

2.5.1. Infrastruktura edukacyjna

Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Miasta Radzyń Podlaski

Nazwa szkoły/placówki	Patron	Adres/ulica	Organ prowadzący
Przedszkole Miejskie		Armii Krajowej	Miasto Radzyń Podlaski
Szkoła Podstawowa nr 1	im. Bohaterów Powstania Styczniowego	Jana Pawła II	Miasto Radzyń Podlaski
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Radzynie Podlaskim		Sitkowskiego	Miasto Radzyń Podlaski
Gimnazjum nr 1 w Radzynie Podlaskim		Jana Pawła II	Miasto Radzyń Podlaski
Gimnazjum Nr 2 w Radzynie Podlaskim		Sitkowskiego	Miasto Radzyń Podlaski
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Technikum Zawodowe dla Dorosłych		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
I Liceum Ogólnokształcące w Radzynie Podlaskim		Partyzantów	Powiat Radzyński
Liceum Ogólnokształcące dla		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia

Dorosłych			Zawodowego w Lublinie
Centrum Edukacji Dorosłych ALFA Szkoła Policealna w Radzynie Podlaskim		Jana Pawła II	Marcin Kwiatkowski
Policealne Studium Zarządzania i Marketingu		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Radzynie Podlaskim	im. Karola Lipińskiego	Jana Pawła II	Minister Kultury
Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Gimnazjum Specjalne		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Szkoła podstawowa specjalna		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Zasadnicza szkoła zawodowa specjalna		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzynie Podlaskim		Sikorskiego	Powiat Radzyński
II Liceum Ogólnokształcące w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Ekonomiczne w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Profilowane w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Technikum Uzupełniające w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Technikum w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych w ZSP		Radzyń Podlaski	Powiat Radzyński
Zasadnicza Szkoła Zawodowa w ZSP		Sikorskiego	Powiat Radzyński

W granicach administracyjnych Miasta Radzyń Podlaski swoją siedzibę posiada **Ośrodek Szkolenia i Wychowania OHP**.

Większość uczestników Ośrodka (około 2/3) pochodzi z terenów wiejskich dotkniętych bezrobociem. Wychowanie dostosowane jest do potrzeb i możliwości uczestników. Szczególną uwagę zwraca się na takie aspekty, jak:

- wyrównanie zaległości edukacyjnych, z jakimi przychodzi młodzież do Ośrodka,
- rozwijanie ich zainteresowań,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów osobistych, rodzinnych i rówieśniczych,
- pomoc socjalna.

W Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP w Radzynie Podlaskim młodzież może kontynuować naukę w gimnazjum i szkole zawodowej. Wiedza teoretyczna przeplata się z praktyczną nauką zawodu, którą uczestnicy odbywają w warsztatach Ośrodka (stolarska, ślusarska, pracownia krawiecka i gastronomiczna).

W Mieście funkcjonuje również **Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy**.

W trakcie całego cyklu kształcenia uczniowie objęci są rewalidacją indywidualną. Prowadzone są:

- zajęcia korekcyjno – kompensacyjne,
- terapia logopedyczna,
- gimnastyka korekcyjna,
- artterapia.

W Ośrodku funkcjonują:

1) Szkoła Podstawowa Specjalna:

- klasy dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- klasy dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,

2) Gimnazjum Specjalne:

- klasy dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim,
- dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,

3) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy:

- dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym (absolwentów gimnazjum),

4) Specjalna Zasadnicza Szkoła Zawodowa:

- dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim, kształcącej się w zawodach: ogrodnik (2 lata nauki), krawiec (3 lata nauki), kucharz małej gastronomii (2 lata nauki),

5) Internat.

2.5.2. Infrastruktura sportowa

Na terenie Miasta działa klub sportowy LKS ORLĘTA SPOMLEK Radzyń Podlaski, posiadający sekcje piłki nożnej i szachową. W Mieście funkcjonuje również, odnosząca szereg sukcesów na arenie międzynarodowej, Radzyńska Akademia Taekwon-do.

Ponadto, na uwagę zasługują aktywne uczniowskie kluby sportowe: UKS „Alfa” (tenis stołowy), UKS „Niedźwiadek” (korfbal), UKS „ATLAS”, UKS „SOKÓŁ”, UKS „START” i Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „ORION”.

Stan bazy sportowej w Radzynie Podlaskim przedstawia się następująco:

- stadion sportowy,
- hala sportowo–widowiskowa przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II,
- sale gimnastyczne – 5 obiektów,
- boiska sportowe – 6 obiektów,
- łowiska ryb – 2 obiekty.

2.5.3. Infrastruktura kultury

Najważniejsze obiekty infrastruktury kultury na terenie Miasta Radzyń Podlaski:

- Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji,
- Osiedlowy Dom Kultury, działający przy Radzyńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej,
- Polski Związek Rencistów, Emerytów i Inwalidów,
- Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Miejska Biblioteka Publiczna.

2.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski zlokalizowane są następujące placówki służby zdrowia:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzynie Podlaskim,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „TERAPIA” sp.z.o.o.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KURACJA” sp.z.o.o.,
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej - Praktyki Lekarza Rodzinnego – 4,
- Indywidualna Praktyka Pielęgniarska,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Pielęgniarek Środowiskowych „FIDES”,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Radzynie Podlaskim,
- Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Białej Podlaskiej – stanowisko dyspozytorskie w Radzynie Podlaskim.

W strukturach organizacyjnych Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej prowadzi działalność Przychodnia Rejonowa oraz Szpital Powiatowy im. Prof. F. Skubiszewskiego.

W mieście jest zarejestrowanych 59 prywatnych praktyk lekarskich, w tym:

- 17 – lekarzy stomatologów-protetyków,
- 42 – lekarzy innych specjalności.

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski w sferze pomocy społecznej działają:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Placówka opiekuńczo-wychowawcza „Mój Dom” w Radzynie Podlaskim,
- 3) świetlice środowiskowe,

- 4) Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych z Zaburzeniami Psychicznymi,
- 5) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- 6) Noclegownia miejska.

Do najważniejszych zadań **Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej** należą:

- realizacja miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- bilansowanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia w noclegowni miejskiej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych oraz w naturze,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- dożywianie dzieci i osób dorosłych,
- kierowanie i ponoszenie odpłatności za pobyt osób w domach pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych oraz przyznawanie i wypłacanie świadczeń alimentacyjnych,
- przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych,
- prowadzenie świetlic środowiskowych.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza „Mój Dom” w Radzynie Podlaskim, jako placówka socjalizacyjna funkcjonuje w formule mieszkań autonomicznych. Jest w niej 26 miejsc. Zamieszkują w niej dzieci z powiatu radzyńskiego i parczewskiego. Placówka przejęła dotychczasowe funkcje Domu Dziecka w Białce k/ Radzynia.

Świetlice środowiskowe – od 1 września 2004 roku w Radzynie Podlaskim funkcjonują 3 świetlice środowiskowe (prowadzone przez MOPS) przy świetlicach szkolnych:

- świetlica przy Szkole Podstawowej Nr 1,
- świetlica przy Szkole Podstawowej Nr 2,
- świetlica przy Filii Szkoły Podstawowej Nr 2.

Najistotniejsze cele świetlic:

- pomoc w odrabianiu lekcji (wielu z uczestników nie ma warunków w swoich domach na przygotowanie prac domowych),
- poprawa społecznego funkcjonowania dzieci i młodzieży rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja programu rekreacyjno – sportowego (podczas wakacji i ferii zimowych).

Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych z Zaburzeniami Psychicznymi – podstawowym jego zadaniem jest zaspokajanie potrzeb zdrowotnych i innych niezbędnych potrzeb życiowych osób w nim przebywających. Celem jest wspieranie i pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rozwiązywanie codziennych problemów osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dom zadania realizuje poprzez:

- stworzenie warunków do nabycia umiejętności wykonywania czynności życia codziennego,
- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- wspieranie psychologiczne i terapeutyczne,
- opiekę pielęgniarską i lekarską,
- opracowanie indywidualnych planów pomocy,
- aktywizację zawodową i społeczną itp.

Noclegownia miejska jest prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzynie Podlaskim. Posiada 13 miejsc dla bezdomnych mężczyzn.

Noclegownia czynna jest cały rok. Osoby zamieszkujące w noclegowni spełniające kryteria dochodowe ustawy o pomocy społecznej, mają zapewnione zasiłki celowe w formie bonów żywnościowych, ciepły posiłek (raz dziennie), w okresie zimowym po ½ chleba na osobę (darowizna sponsora), pościel, niezbędne ubranie i obuwie, możliwość umycia się w ciepłej wodzie.

Osoby zamieszkujące w noclegowni są zobowiązane do przestrzegania regulaminu wprowadzającego m.in. obowiązek utrzymania porządku i czystości, przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, zakaz spożywania alkoholu oraz zakaz przebywania osób nie mających uprawnień do przebywania w noclegowni.

2.5.5. Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie Miasta, jak i całego powiatu odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim.

W 2008 r. najwięcej wykroczeń miało miejsce w centrum miasta na ul. Ostrowieckiej, Dąbrowskiego na rynku w parku miejskim, oraz poblizu dyskoteki, pizzerii oraz sklepów z alkoholem. Największa liczba wykroczeń „przeciwko mieniu” (kradzieże, niszczenie mienia) została odnotowana w sklepach samoobsługowych, dyskotece, szkołach i targowisku miejskim przy ul. Pomiarowej.

Działania Policji w Mieście są wspomagane przez Straż Miejską, której zadania polegają głównie na bieżącej kontroli i nadzorowaniu obiektów użyteczności publicznej, tj. targowiska, dworce, parki miejskie, miejsca szczególnie niebezpieczne, deptaki, miejsca wypoczynku i rekreacji, zabezpieczaniu przejść dla pieszych w rejonach szkół, zabezpieczaniu lokalnych i ponadlokalnych imprez masowych.

W Straży Miejskiej jest zatrudnionych 6 funkcjonariuszy, w tym komendant. Przy takiej obsadzie 1 strażnik przypada na ok. 2 800 mieszkańców i należy ogólnie stwierdzić, że wskaźnik ten jest zbyt niski.

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski ma swoją siedzibę Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Struktura organizacyjna Państwowej Straży Pożarnej:

- Wydział Operacyjny,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do spraw Kontrolno – Rozpoznawczych,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do Organizacyjnych,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do spraw Kwatermistrzowskich,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Finansów,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Kadrowych,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza.

Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza dysponuje 9 samochodami operacyjnymi, w tym 2 ciężkimi, 2 średnimi i 5 specjalistycznymi.

Straż Pożarna w ramach swojej działalności prowadzi szereg działań z zakresu neutralizacji niebezpiecznych odpadów, środków chemicznych, zwłaszcza zagrożeń powstałych w wyniku kolizji drogowych, porządkowania i udrażniania pasów jezdni po skutkach wypadków drogowych, pomocy lokalnej społeczności minimalizującej skutki klęsk żywiołowych. Zajmuje się działaniami prewencyjnymi polegającymi głównie na kontroli stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

2.5.6. Identyfikacja podstawowych problemów

- zubożenie społeczeństwa powodujące zwiększenie liczby osób wymagających pomocy społecznej,
- brak większej ilości imprez o charakterze ponadregionalnym,
- wysoki poziom przestępczości – zwłaszcza wśród ludzi młodych.

2.6. Zarządzanie

2.6.1. Możliwości budżetowe miasta

Budżet Miasta jest rocznym planem finansowym dochodów i wydatków oraz przychodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego, przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych itp. Jest uchwalany w formie uchwały budżetowej. Konstrukcja treści budżetu jest wyznaczona przez zespół zasad budżetowych, wśród których najważniejsze znaczenie mają zasady: jedności, jawności, uprzedniości, równowagi, szczegółowości. Możliwości rozwoju gminy limitują dochody budżetowe.

Miasto Radzyń Podlaski w 2007 roku osiągnęło dochody równe **30 923 534,84 zł**, natomiast wydatki były równe **30 116 398,45 zł**. W 2007 r. dochody na 1 mieszkańca wyniosły w mieście **1 919,76 zł**, natomiast wydatki **1 869,65 zł**.

Rok 2007 zakończył się niewielkim, ale dodatnim wynikiem finansowym: **+ 807 136,39 zł**.

W województwie lubelskim w 2007 r. dochody były równe **4 875 969 610,55 zł**, natomiast wydatki **4 889 792 089,10 zł**. Dochody na 1 mieszkańca wyniosły **2 248,03 zł**, natomiast wydatki **2 254,41 zł**.

Rok 2007 w przeciwieństwie do miasta zakończył się ujemnym wynikiem finansowym: **- 13 822 478,55 zł**.

Tabela. Poziom wydatków budżetowych według obszarów działania - 2007 roku

Obszar działania	Wydatki w zł
Rolnictwo i łowiectwo	10 918,54
Transport i łączność	3 732 100,79
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 394 123,95
Gospodarka mieszkaniowa	1 298 442,21
Oświata i wychowanie	10 300 073,00
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 547 186,49
Ochrona zdrowia	143 058,59
Pomoc społeczna i polityka społeczna	7 425 001,03
Kultura fizyczna i sport	578 083,88
Wydatki na administrację publiczną	2 548 794,07
Wydatki z budżetu ogółem	30 116 398,45

Źródło: Dane GUS

Tabela. Dochody Miasta Radzyń Podlaski w 2007 rok

Wyszczególnienie	Dochody w zł
<u>Dochody własne:</u>	16 290 129,63
- Podatek od nieruchomości	4 252 165,83
- Podatek rolny	109 943,93
- Podatek od środków transportowych	626 664,36
- Wpływy z opłaty skarbowej	505 134,82
- Podatek od czynności cywilnoprawnych	370 690, 50
- Dochody z majątku	1 156 082, 64
- Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych jst	791 695,64
- Wpływy z usług	3 918,00
- Dochody podatkowe	5 451 442,45
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – ogólnie:	7 697 631, 86
- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	7 256 920,00
- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	440 711, 86
<u>Subwencje</u>	7 822 682, 00
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa</u>	6 437 623, 21
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej</u>	5 369 020, 52
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</u>	1 068 602, 69
<u>Dotacje otrzymane z funduszy celowych</u>	130 000,00
<u>Dotacje celowe otrzymane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego</u>	243 100,00
Dochody miasta ogółem	30 923 534,84

Źródło: Dane GUS

Tabela. Bilans z wykonania budżetu za 2007 rok

AKTYWA	Stan na początku roku	Stan na koniec roku	PASYWA	Stan na początku roku	Stan na koniec roku
I. Środki pieniężne	808 420,06	758 336,90	I. Zobowiązania	3 620 121,71	2 824 647,48
I.1 Środki pieniężne	808 420,06	758 336,90	I.1 Zobowiązania finansowe	3 588 000,00	2 794 000,00
I.1.1 środki pieniężne budżetu	808 420,06	758 336,90	I.1.1 krótkoterminowe (do 12 miesięcy)		
I.1.2 środki pieniężne funduszy pomocowych			I.1.2 długoterminowe (powyżej 12 miesięcy)	3 588 000,00	2 794 000,00
I.1.3 pozostałe środki pieniężne			I.2 Zobowiązania wobec budżetów	32 008,40	30 647,48
II. Należności i rozliczenia	760 469,29	853 990,61	I.3 Pozostałe zobowiązania	113,31	
II.1 Należności finansowe	0,00	0,00	II. Aktywa netto budżetu	-2 497 408,36	-1 690 271,97
II.1.1 krótkoterminowe (do 12 miesięcy)			II.1 Nadwyżka (+) lub niedobór (-) wykonania budżetu	-1 254 072,90	807 136,39
II.1.2 długoterminowe (powyżej 12 miesięcy)			II.1.1 Nadwyżka budżetu (+)		807 136,39
II.2. Należności od budżetów	760 469,29	853 990,61	II.1.2 Niedobór budżetu (-)	-1 254 072,90	
II.3. Pozostałe należności i rozliczenia			II.1.3 Niewykonane wydatki (-)		
III. Inne aktywa			II.1.4 Wynik na funduszach pomocowych (+,-)		
			II.2 Wynik na operacjach niekasowych	10 170,00	
			II.3 Rezerwa na niewygasające wydatki		
			II.4 Fundusze pomocowe (bez pozycji 1.4)		
			II.5 Środki prywatyzacji		
			II.6 Skumulowana nadwyżka lub niedobór na zasobach budżetu (=,-)	-1 253 505,46	-2 497 408,36
Suma aktywów	1 568 889,35	1 612 327,51	III. Inne pasywa	446 176,00	477 952,00
			Suma pasywów	1 568 889,35	1 612 327,51

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

2.6.2. Planowanie strategiczne i promocja miasta

Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne jest sformalizowanym procesem długofalowego planowania stosowanego do określania i realizacji celów organizacji.

Planowanie w zasadniczej mierze jest działaniem opartym na prognozowaniu i polega na opracowaniu koncepcji działania i wariantów planu oraz przygotowaniu dokumentacji analitycznej i planistycznej dla danej jednostki samorządu terytorialnego.

Dokumentację analityczną stanowią dane źródłowe i porównawcze, jak również ekspertyzy, które wykorzystuje się przy opracowaniu planu. Dokumentacja planistyczna obejmuje natomiast programy i plany długoterminowe. Na szczeblu zarządzania strategicznego dokumentacja ta przedstawia wykaz rodzajów zadań o znaczeniu kluczowym wraz z ich charakterystyką, a także opis potencjału strategicznego, jaki warunkuje wykonanie zamierzonych przedsięwzięć.

Miasto Radzyń Podlaski posiada kilka programów o charakterze strategicznym:

- ***Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski***

Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna Miasta wyrażana poprzez:

- wzrost aktywności środowisk lokalnych,
- walkę z bezrobociem,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- ożywienie gospodarcze i społeczne,
- zwiększenie potencjału kulturalnego i atrakcyjności turystycznej,
- nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społecznych i gospodarczych,
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów rewitalizowanych,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanym terenie,
- poprawa stanu środowiska naturalnego,
- poprawa estetyki miejskiej.

Efektom powinien być wzrost estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznych, w tym renowacja obiektów o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym zlokalizowanych na rewitalizowanym terenie.

W dokumencie tym planowane na lata 2006-2013 działania podzielono na trzy grupy: przestrzenne, gospodarcze i społeczne.

- ***Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski***

Główne cele wskazane w dokumencie:

1. Wykorzystanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem ustaleń regionalnej polityki ekologicznej, dla uzyskania jednolitego systemu przyrodniczego obszaru.
2. Ochrona i wykorzystanie wartości historycznych i kulturowych miasta, utrzymanie jego lokalnej odrębności.
3. Poprawa jakości życia w mieście z uwzględnieniem potrzeb i aspiracji jego mieszkańców,
4. Stały wzrost gospodarczy i zwiększanie aktywności gospodarowania.
5. Eliminacja konfliktów i wyrównanie istniejących dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym.
6. Wykorzystanie walorów położenia miasta w regionie dla jego dalszego rozwoju.
7. Uzyskanie wysokich wartości urbanistyczno-architektonicznych miasta.

- ***Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski***

Dokument został podzielony na dwa tomy:

- Tom I – Program Ochrony Środowiska

Określenie w nim cele, priorytety i w konsekwencji działania, jakie stoją przed samorządem miejskim w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, Polityki Ekologicznej Państwa.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów

przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc: krajobrazu, lasów, gleb, kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

- Tom II – Plan Gospodarki Odpadami

Opracowanie to prezentuje szeroko rozumianą problematykę gospodarki odpadami na terenie miasta obejmującą powstawanie, selektywne gromadzenie, odzysk i unieszkodliwianie powstających na terenie miasta odpadów.

Celem Planu Gospodarki Odpadami jest przedstawienie wytycznych do reorganizacji systemu gospodarki odpadami na terenie miasta. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno - techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, zagospodarowania powstających odpadów.

- ***Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski***

W Planie wprowadzono podstawowe zasady polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta Radzyń Podlaski:

- 1) tworzenie warunków dla zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju,
- 2) integracja i aktywizacja mieszkańców miasta wobec gospodarki rynkowej oraz wynikające z nich priorytety:
  - a) kulturowe - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska kulturowego dla podtrzymania tradycji, odrębności regionalnej i narodowej,
  - b) ekologiczne - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska naturalnego dla zachowania równowagi przyrodniczej i powiązań ekologicznych,
  - c) funkcjonalno-przestrzenne - specjalizacja poszczególnych obszarów miasta w zakresie funkcji:
    - usługowej,
    - mieszkaniowej,
    - przemysłowej,
    - rekreacyjnej.
  - d) społeczne - polepszenie warunków życia mieszkańców poprzez poprawę funkcjonowania zaplecza: produkcyjnego, usługowego, technicznego.

Dokument wyznaczył główne i uzupełniające funkcje miasta. Do funkcji głównych zaliczono: mieszkalnictwo, usługi i przemysł, natomiast do uzupełniających: rekreację i rolnictwo.

- ***Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski***

Plan obejmuje obszar funkcjonalno-przestrzenny śródmieścia miasta Radzyń Podlaski o pow. ok. 90 ha.

Celem dokumentu jest:

- zapewnienie możliwości rozwoju centralnego ośrodka usługowego wraz z ukształtowaniem właściwej jego struktury przestrzennej,
- uporządkowanie i przekształcenie rejonów zdegradowanej zabudowy,
- udostępnienie dla zainwestowania nie zagospodarowanych obszarów śródmieścia,
- umożliwienie właściwej obsługi komunikacyjnej obszaru, z eliminacją lub ograniczeniem uciążliwości powodowanych przez obecny układ komunikacyjny w rejonie śródmieścia,
- poprawę ładu przestrzennego i podniesienia estetyki krajobrazu centralnego obszaru w mieście.

W Planie wyznaczono następujące granice obszaru:

- od wschodu - Zespół Pałacowo-Parkowy;
- od południa – ul. Sitkowskiego i rzeka Białka;
- od zachodu – ul. Wyszyńskiego;
- od północy – ul. Konstytucji 3-go Maja i ul. Kościuszki.

Promocja miasta

W strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Radzyna Podlaskiego istnieje Wydział Rozwoju Gospodarczego do zadań którego należą m.in. działania promocyjne i informacyjne. Brak jest natomiast odrębnego wydziału, który zajmowałby się kwestiami promocji i marketingu terytorialnego. Przyczyną tego stanu rzeczy jest brak wystarczających działań w zakresie promocji miasta.

W miarę możliwości Wydział Rozwoju Gospodarczego podejmuje przedsięwzięcia w celu promocji Miasta w kraju i poza jego granicami, w tym m.in.:

- realizacji polityki promocyjnej i informacyjnej Miasta,
- współpraca z mediami,
- kształtowanie wizerunku miasta Radzyń Podlaski,
- współpraca z instytucjami społecznymi, kulturalnymi i gospodarczymi w podejmowaniu działań mających na celu promocję Radzyna Podlaskiego,
- udzielanie informacji o możliwościach inwestowania w mieście,
- przygotowywanie materiałów reklamowo - informacyjnych promujących Radzyń Podlaski jako miejsce atrakcyjne dla inwestorów i turystów,
- przygotowanie i koordynacja imprez promocyjnych informujących o potencjale Miasta,
- pozyskiwanie sponsorów dla miejskich działań promocyjnych oraz współpraca ze środkami masowego przekazu w zakresie promocji Miasta,
- podejmowanie i inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy o Radzynie Podlaskim wśród mieszkańców Miasta i turystów,
- rozwijanie kontaktów z innymi miastami, samorządem wojewódzkim oraz samorządami powiatowymi, organizacjami krajowymi i zagranicznymi w celu wspólnych działań promujących miasto i region,
- prowadzenie serwisu internetowego Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim <http://www.radzyn-podl.pl>.

2.6.3. Kapitał społeczny

Organizacje społeczne i pozarządowe oraz aktywność mieszkańców

W Radzynie Podlaskim organizacje pozarządowe i społeczne działają na rzecz różnorodnych interesów publicznych. Cele i działalność organizacji funkcjonujących w mieście jest bardzo różna.

- **Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych (RaSIL)** – stowarzyszenie powstałe w 2004 r. którego celem jest „rozwój wśród społeczeństwa życia kulturalnego, gospodarczego, prowadzenie działalności wydawniczej oraz wspieranie inicjatyw lokalnych”.

RaSIL osiąga swoje cele poprzez następujące działania:

- organizację środowiskowych imprez kulturalnych,
- przygotowanie wydawnictw naukowych, kulturalnych, oświatowych i społeczno – gospodarczych.
- organizację szkoleń w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- wydawanie prasy lokalnej,

- szerzenie wiedzy z zakresu nauk humanistycznych, ekonomicznych, technicznych i ekologii,
- organizację spotkań, wieczorków, festynów oraz nagrywanie audycji,
- w zakresie ochrony środowiska, ochrony zabytków, działalności sportowej i rekreacyjnej,
- współpracę z innymi organizacjami,
- przyznawanie stypendiów i nagród dla wybitnej młodzieży.

Główna aktywność RaSIL skupia się na działalności wydawniczej, popularno-naukowej i kulturalnej. RaSIL jest wydawcą trzech periodyków naukowych: „Wschodniego Rocznika Humanistycznego”, „Radzyńskiego Rocznika Humanistycznego” i almanachu polemiczno-recenzyjnego poświęconego historiografii na Lubelszczyźnie pt. "Terra Incognita" oraz kwartalnika kulturalnego "Kozirynek". Poza tym wydaje pozycje książkowe, zwłaszcza z zakresu nauk humanistycznych. W strukturze RaSIL, na zasadzie komisji funkcjonują: Radzyńskie Towarzystwo Naukowe „Libra”, Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka” oraz Klub Kreatywny.

- **„Stuk – Puk” Radzyńskie Stowarzyszenie dla Kultury**

Cele stowarzyszenia zawarte w jego statucie:

1. Rozwijanie i pomnażanie dorobku kultury, realizowanie, wspieranie i rozbudzanie inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju społecznego i kulturalnego.
2. Aktywizacja, integracja i promocja lokalnego środowiska twórczego.
3. Upowszechnianie działań wszechstronnego rozwoju, edukacji, wychowania i promocji raz zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych.
4. Prowadzenie działalności kulturalnej i oświatowej.
5. Promocja walorów miasta Radzyń Podlaski i jego okolic z wykorzystaniem do rozwoju społeczno – kulturalnego, oświaty regionalnej i turystyki.
6. Integrowanie środowiska, w tym osób niepełnosprawnych, służące pomocy rodzinie, przeciwdziałaniu i zapobieganiu patologiom społecznym.
7. Wspieranie lokalnych społeczności w zakresie integracji społecznej i kulturalnej.

- **Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Carpe Diem” –**

działa od 8 września 1999 roku przy Dziennym Środowiskowym Domu Samopomocy.

Do najważniejszych celów stowarzyszenia należą:

- ochrona praw, godności i interesów osób niepełnosprawnych,

- podejmowanie działań na rzecz zapewnienia prawidłowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie,
- podejmowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej,
- pomoc w organizowaniu aktywnych form wypoczynku,
- pomoc w pozyskiwaniu sprzętu rehabilitacyjnego,
- zbieranie i udostępnianie informacji mogących wpłynąć na poprawę warunków funkcjonowania w społeczeństwie,
- działalność na rzecz osób będących uczestnikami zajęć Dziennego Środowiskowego Domu Samopomocy,
- angażowanie społeczności lokalnej w rozwiązywanie problemów dotyczących osób niepełnosprawnych.

• **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Oddziału Regionalnego w Radzynie Podlaskim** – działalność związku oparta jest przede wszystkim na pomocy społecznej świadczonej dla ogółu jego członków.

Cele związku realizowane są poprzez:

- prowadzenie działalności charytatywnej i udzielanie pomocy członkom Związku w sprawach socjalno – bytowych,
- tworzenie funduszy na cele socjalno – bytowe,
- organizowanie i prowadzenie bibliotek, czytelni, świetlic, klubów i zespołów artystycznych oraz współdziałanie w ich prowadzeniu,
- wydawanie własnej prasy oraz wykorzystywanie wszelkich innych form informowania o problemach emerytów, rencistów i inwalidów,
- współdziałanie z organami władzy, administracji publicznej i samorządowej.

• **Polski Związek Niewidomych (Koło w Radzynie Podlaskim)** – związek zrzesza osoby niewidome i słabo widzące w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony interesów zawodowych, ekonomicznych i społecznych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Cele realizowane są poprzez:

- prowadzenie i współdziałanie w prowadzeniu rehabilitacji podstawowej, leczniczej, społecznej i zawodowej niewidomych,
- organizowanie oraz współdziałanie w organizowaniu różnych form działalności kulturalnej i artystycznej, a także sportu, turystyki i rekreacji,
- wydawanie i kolportaż podręczników szkolnych, produkcję i sprowadzanie pomocy naukowych, wydawanie czasopism, organizację specjalistycznych bibliotek, wydawanie książek itp.,

- działanie na rzecz zatrudnienia niewidomych,
- prowadzenie szkolenia i doksztalcanie osób pracujących z niewidomymi.

• **Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy w Radzynie Podlaskim** powstał w trakcie dostosowywania struktur PCK do struktur administracyjnych kraju 13 lutego 2002 roku. Zakresem prowadzonych przedsięwzięć jest świadczenie pomocy socjalnej, popularyzacja idei honorowego krwiodawstwa, patronat nad działaniami prowadzonymi w środowisku dziecięco-młodzieżowym, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, propagowanie zdrowego stylu życia, upowszechnianie wiedzy o międzynarodowym prawie humanitarnym, pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej (bezrobotni, bezdomni, niepełnosprawni, osoby starsze, uzależnione, dzieci z rodzin najuboższych, powodzianie oraz ofiary innych katastrof).

Ponadto na terenie Radzyna Podlaskiego działają takie organizacje, jak:

- **Ludowy Klub Sportowy (LKS) „Orlęta – Spomlek” Radzyń Podlaski** – klub powstały w 1924 r., posiadający sekcje piłki nożnej i szachową. Obecnie klub piłkarski z Radzyna Podlaskiego gra w III Lidze Piłkarskiej.

W 2004 r. powstało Stowarzyszenie Sympatyków „Orlęta – Spomlek”. Stowarzyszenie prowadzi działalność w kilku obszarach:

- propagowanie sportu
- wyjazdy na mecze i kibicowanie drużynie piłkarskiej,
- pikniki rekreacyjne.

- **Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka”** - działa przy Radzyńskim Stowarzyszeniu Inicjatyw Lokalnych. Klub powstał w maju 2002 r. i zrzesza pasjonatów i miłośników fotografii, w większości amatorów. Główne założenia Klubu: rozwijanie pasji, wymiana doświadczeń warsztatowych i dzielenie się wiadomościami z dziedziny fotografii.

- **Klub Żeglarski „KORAB” w Radzynie Podlaskim** - powstał w 1999 r.

Działalność klubu to przede wszystkim żeglowanie, ale także organizacja kursu żeglarskiego, udział w targach żeglarskich czy organizacja wystaw fotograficznych.

- **Warsztaty Ekspresji Twórczej** - to spotkania grupy młodzieży w różnym wieku, od 13 do 25 lat. Spotkania odbywają się od 1995 r. w Radzyńskim Ośrodku Kultury raz lub dwa razy w tygodniu. Tematem spotkań jest teatr oparty na ekspresji ruchu ciała z elementami

pantomimy. Dzięki tym spotkaniom młodzież uczy się porozumiewania poprzez ruch, gesty, mimikę twarzy, czyli wszystko to, co wiąże się z niewerbalną ekspresją ciała.

Warsztaty Ekspresji Twórczej tworzą i przedstawiają wiele spektakli.

Od 1996 r. w okresie wakacyjnym organizowane są otwarte warsztaty teatralne przy współudziale profesjonalistów z Wrocławia i Warszawy.

- Radzyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Karola Lipińskiego w Radzynie Podlaskim – jest organizacją pożytku publicznego, która prowadzi swoją działalność w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach.

Organizacja prowadzi swoją działalność na terenie miasta oraz powiatu radzyńskiego, a także na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i za jej granicami.

Celem Towarzystwa jest rozwój i krzewienie wśród swoich członków i społeczeństwa kultury muzycznej, wokalne i artystycznej.

Towarzystwo opiera swoją działalność na pracy społecznej członków. Towarzystwo ma prawo m.in.:

- 1) corocznie organizować cykle koncertów pod nazwą "DNI KAROLA LIPIŃSKIEGO W RADZYNIU PODLASKIM",
- 2) tworzyć amatorskie zespoły instrumentalne i śpiewacze wśród członków Towarzystwa lub osób do Towarzystwa nie należących,
- 3) urządzać koncerty i inne imprezy o charakterze muzyczno-artystycznym,
- 4) przyznawać stypendia i nagrody dla utalentowanej młodzieży,
- 5) organizować i prowadzić Społeczne Ogniska Muzyczne i Baletowe.

Na terenie miasta działalność społeczną prowadzą również:

- Radzyńskie Towarzystwo Regionalne,
- Fundacja Ochrony Parkowo – Pałacowej,
- Szkolny Zespół Teatralny.

Każdego roku w mieście organizowane są Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria” i Dni Karola Lipińskiego. W Radzynie Podlaskim działa także Radzyńska Akademia Taekwon – do, która odnosi wiele sukcesów w kraju jak i za granicą.

W mieście rozwinięta jest działalność uczniowska. Aktywne uczniowskie kluby sportowe to: UKS „Alfa” (tenis stołowy), UKS „Niedźwiadek” (korfbal), UKS „ATLAS”, UKS „SOKÓŁ”, UKS „START” i Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „ORION”.

Aktywność wyborcza mieszkańców

Aktywność wyborcza osób, które są uprawnione do głosowania na terenie miasta Radzyń Podlaski jest wysoka, niezależnie od rodzaju wyborów. Z danych wynika że, w ostatnich wyborach oraz referendach brało udział ponad 50% uprawnionych mieszkańców miasta Radzyń Podlaski.

W przypadku ostatnich wyborów samorządowych, które odbyły się w 2006 r. (wybór burmistrza oraz rady miasta) była ona stosunkowo wysoka i wyniosła blisko 50,97% (I tura) i 54,66% (II tura). W 2002 roku była ona jeszcze wyższa i wyniosła 57,17%.

W skali ogólnokrajowej frekwencja w wyborach samorządowych w 2006 r. wyniosła odpowiednio 45,99% (I tura) i 39,56% (II tura), natomiast w 2002 r. – 44,24%. Na poziomie województwa frekwencja wyborcza w wyborach z 2006 roku była niższa niż w mieście Radzyń Podlaski, natomiast w powiecie wyższa.

W wyborach prezydenckich przeprowadzonych w 2005 r. frekwencja w mieście Radzyń Podlaski wyniosła (w jednej i drugiej turze) ponad 50%. Było to więcej niż w skali całego kraju, województwa lubelskiego oraz powiatu gdzie frekwencja ukształtowała się (w jednej i drugiej turze) na poziomie ok. 50%.

W skali ogólnokrajowej frekwencja podczas wyborów parlamentarnych w roku 2007 wyniosła 53,88%. W mieście była ona wyższa i wyniosła 55,83%.

Podobna sytuacja miała miejsce podczas wyborów parlamentarnych w 2001 roku. Wtedy to frekwencja w województwie wyniosła 47,44% i była niższa niż na terenie miasta - 51,24 %. Niższa frekwencja była w skali całego kraju tj. 46,29%.

W 2005 r. w wyborach parlamentarnych frekwencja w mieście Radzyń Podlaski wyniosła 48,31%. Frekwencja w skali kraju (40,57%) oraz województwa (40,99%) były zbliżone i znacznie niższe od frekwencji w mieście.

Tabela. Frekwencja wyborcza w Mieście Radzyń Podlaski

Frekwencja wyborcza (%)						
Rok	2004	2005		2006		2007
Rodzaj wyborów	Wybory do Parlamentu Europejskiego	Wybory prezydenckie		Wybory samorządowe		Wybory parlamentarne (do Sejmu)
		I tura	II tura	I tura	II tura	
Kraj	20,87	49,74	50,99	45,99	39,56	53,88
Województwo	20,66	49,24	50,48	49,00	43,00	50,00
Powiat	-	50,56	50,36	55,00	55,00	49,16
Miasto	-	52,24	53,22	50,97	54,66	55,83

Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. w Polsce odbyło się „Referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej” tzw. referendum w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej i ratyfikacji traktatu ateńskiego (referendum europejskie lub akcesyjne).

Według oficjalnych wyników PKW do urn poszło 58,85% uprawnionych do głosowania.

W województwie lubelskim oraz w mieście Radzyń Podlaski frekwencja była wysoka i zbliżona do ogólnokrajowej, w Radzynie Podlaskim nawet nieco wyższa. Frekwencja wyniosła odpowiednio 55,45% oraz 60,01%. Frekwencja w referendum była również wysoka dla powiatu radzyńskiego, gdzie do urn poszło 54,74% uprawnionych.

Jak wynika z powyższej analizy aktywność wyborcza mieszkańców Radzyna Podlaskiego jest najczęściej wyższa od frekwencji krajowej i wojewódzkiej. Zwykle jest ona również wyższa w stosunku do występującej w pozostałych gminach Powiatu Radzyńskiego.

2.6.4. Identyfikacja podstawowych problemów

- duża część wydatków budżetowych przeznaczana na pomoc społeczną,
- brak w Urzędzie Miasta jednostki koordynującej działania promocyjne.

2.7. Analiza SWOT

Mocne Strony Miasta	Słabe Strony Miasta
<ul style="list-style-type: none"> - Bliska odległość dużych miast: Lublina oraz Białej Podlaskiej, - Położenie przy skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych mających znaczenie międzynarodowe - dróg krajowych Nr 19 i 63, - Dominująca rola Miasta w regionie - stolica powiatu, - Duży poziom zalesienia, - Pomniki przyrody, - Duża ilość zabytków, - Duża aktywność społeczna mieszkańców – liczne organizacje pozarządowe czy udział w wyborach, - Kapitał ludzki w postaci dużej liczby osób młodych, - Dodatni przyrost naturalny, - Duża liczba prywatnych podmiotów gospodarczych, - Rozwinięta i dobrze zorganizowana sieć szkół i placówek oświatowych, a także ośrodków szkolno – wychowawczych, - Wysoki poziom skanalizowania miasta, - Dobrze zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów, - Dobrze rozwinięta sieć gazowa, - Bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, - Dobrze funkcjonujący system pomocy społecznej, - Dobrze rozwinięta sieć placówek ochrony zdrowia, - Sukcesy sportowe (również na arenie międzynarodowej), - Dodatni wynik finansowy miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak pełnej infrastruktury technicznej lub zły stan istniejącej (zwłaszcza drogowej), - Niewystarczająco rozbudowana sieć wodno-kanalizacyjna, - Spadek liczby mieszkańców, - Duża liczba osób bezrobotnych, - Mała liczba osób zatrudnionych w sektorze usług rynkowych, - Ujemne saldo migracji, - Brak wystarczających działań promocyjnych, - Brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, - Duży poziom zanieczyszczenia powietrza, - Brak zakładu segregacji i składowania odpadów, - Niekorzystne warunki fizjograficzne.
Szanse Rozwoju Miasta	Zagrożenia Rozwoju Miasta
<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskiwanie inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych, - Aktywność ludzi młodych, - Coraz większa liczba podmiotów gospodarczych, - Zwiększenie poziomu integracji organizacji, instytucji i stowarzyszeń, - Pozyskanie środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, - Brak naturalnych barier rozwoju, - Współpraca międzygminna i zagraniczna, - Atrakcyjność przyrodnicza otoczenia Miasta, - Rozwój przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego na bazie rodzimych surowców oraz produkcji „żywności ekologicznej”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak środków finansowych umożliwiających realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej oraz społecznej, - Mała ilość inwestorów zewnętrznych, - Migracja młodzieży do dużych miast i za granicę, - Starzenie się społeczeństwa, - Wysokie bezrobocie oraz niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych, - Wzrost ilości osób korzystających z pomocy społecznej.

3. Misja i wizja strategii (cel generalny)

Misja strategii wyraża syntetyczną deklarację intencji władz miasta, jaka stoi u podstaw formułowania Strategii. Wyznaczenie misji jest bardzo istotnym elementem strategii. Określa ona zasadnicze kierunki jego dalszego rozwoju, czyli wskazuje „do czego będziemy zmierzać w przyszłości”, a także określa rangę i zakres funkcji spełnianych przez miasto wobec otoczenia. Misja umożliwia skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów i zadań realizacyjnych. Misja gminy jest więc to zestaw względnie trwałych dążeń, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne. Misja wskazuje generalny kierunek, w którym podąża Miasto, w sposób ogólny określa co Miasto chce osiągnąć w założonym horyzoncie czasowym.

Obrazowo rzecz ujmując, zapis wizji jest „fotografią” stanu docelowego w określonym momencie w przyszłości (np. w 2020 roku), zaś zapis misji rozwoju i celów strategicznych jest „filmem”, pokazującym drogę rozwojową Miasta Radzyń Podlaski w latach 2009 -2020.

MISJA MIASTA RADZYŃ PODLASKI :

„Stworzenie mieszkańcom optymalnych warunków do życia i wszechstronnego rozwoju poprzez budowanie obszaru dynamicznie rozwijającego się pod względem przestrzennym, społecznym i gospodarczym oraz rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej, a także działania na rzecz bezpieczeństwa, ochrony środowiska przyrodniczego oraz rekreacji i turystyki ”

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja przedstawia pożądaną stan przyszłości Miasta na koniec założonego horyzontu czasowego. Tworząc wizję Miasta Radzyń Podlaski starano się określić jakie cechy powinny go w przyszłości charakteryzować. Określenie pożądanego przez lokalną społeczność obrazu ich miejsca zamieszkania jest bardzo istotne z punktu widzenia formułowania celów rozwoju i kierunków podejmowanych działań. Cele rozwoju oraz konkretne projekty związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego stanu Miasta, uznanego przez jego społeczność za pożądaną i atrakcyjną.

Wizja jest koncepcją modelu miasta, do którego należy dążyć. Wszystkie decyzje, działania, podejmowane inwestycje muszą uwzględniać przyjęte założenia i zmierzać w kierunku realizacji przyjętych celów.

Wypracowana wizja rozwoju miasta, pokazuje pozytywny obraz Miasta Radzyń Podlaski na okres 2009 – 2020.

WIZJA MIASTA RADZYŃ PODLASKI :

- 1) W mieście nastąpi poprawa stanu ładu przestrzennego i wzrost estetyki przestrzeni publicznej, a także poprawa warunków zamieszkania poprzez odnowę zdegradowanej tkanki mieszkaniowej oraz terenów osiedlowych.
- 2) Wykorzystując swoje położenie geograficzne oraz walory przestrzenne i przyrodnicze Miasto Radzyń Podlaski dbając o rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w sferze turystyki i rekreacji oraz dbając o ochronę środowiska oraz zabytki kultury materialnej i przyrodniczej, stanie się miejscem, gdzie warto mieszkać, pracować i spędzać wolny czas.
- 3) Stworzenie wizerunku miejsca bezpiecznego oraz przyjaznego dla mieszkańców i turystów, a także atrakcyjnego dla prowadzenia działalności gospodarczej. Istotnym wydaje się rozwinięcie wielu funkcji takich jak mieszkaniowa czy usługowa, a także uatrakcyjnienie oferty w zakresie kultury czy edukacji. Pozwoli to na większą integrację mieszkańców z lokalną ojczyzną.
- 4) Na terenie miasta zostanie stworzona pełna infrastruktura w zakresie sieci kanalizacyjnej oraz sieci wodociągowej. Nastąpi wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, nastąpi także wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Miasto będzie posiadać zmodernizowany, dobrze funkcjonujący system komunikacyjny (zwłaszcza drogowy), co przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego. Odpowiednio rozwinięta infrastruktura jest nie tylko jednym z podstawowych wymogów cywilizacyjnych, ale także kluczowym warunkiem rozwoju gospodarczego oraz pozyskiwania nowych inwestorów.
- 5) Zrealizowane działania spowodują poprawę stanu oraz wzrost dostępu do obiektów infrastruktury społecznej, przez co zaspokojone zostaną potrzeby kulturalne czy edukacyjne oraz zwiększy się aktywność społeczności lokalnej i możliwości atrakcyjnego wykorzystania czasu wolnego.

Poprawa jakości funkcjonowania obiektów społecznych oraz rozwój terenów rekreacyjnych oraz umożliwienie ich wykorzystania przez mieszkańców, umożliwi

dobrze zagospodarowanie pozalekcyjne czasu dzieci i młodzieży, i zachęci osoby dorosłe do czynnych form spędzania wolnego czasu.

- 6) Nastąpi zwiększenie aktywności mieszkańców, szczególnie w obszarze kształtowania podmiotowości obywatelskiej społeczności miasta.
- 7) Znacząco wzrosną dochody budżetowe miasta. Radzyń Podlaski charakteryzować się będzie wysokim poziomem skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy UE.

4. Cele strategiczne (obszary priorytetowe), cele operacyjne oraz proponowane kierunki działań

Cele strategiczne (obszary priorytetowe)

Cele strategiczne pomagają Miastu skoncentrować wysiłki na kwestiach wpływających w największym stopniu na rozwój Miasta. Wskazują także w jaki sposób Miasto ma funkcjonować i rozwijać się, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców oraz osiągnąć zamierzone cele. Cele opisują kierunek, w jakim powinien dokonywać się rozwój Miasta. Muszą one być osadzone w realiach funkcjonowania Miasta oraz wyznaczać tylko te działania, które są możliwe do realizacji.

Wobec ograniczonych środków finansowych będących w dyspozycji mieszkańców i władz miasta, liczba celów została ograniczona do najbardziej możliwych do zrealizowania. Celom przyporządkowane zostały mierniki ich realizacji, pozwalające na monitorowanie oraz nadzór nad realizacją Strategii.

Cele strategiczne są konkretyzacją misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego). Wskazują one priorytetowe obszary zaspokajania potrzeb mieszkańców miasta. Są one równorzędne względem siebie, stąd też ich uszeregowanie spełnia jedynie funkcje porządkujące.

Efektom realizacji tych celów będzie poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności Radzynia Podlaskiego dla lokalizacji kapitału gospodarczego. W konsekwencji umacniać się będzie ranga miasta w otoczeniu.

Cele strategiczne Miasta Radzyń Podlaski, których realizacja mieć będzie miejsce w latach 2009 – 2020 są następujące:

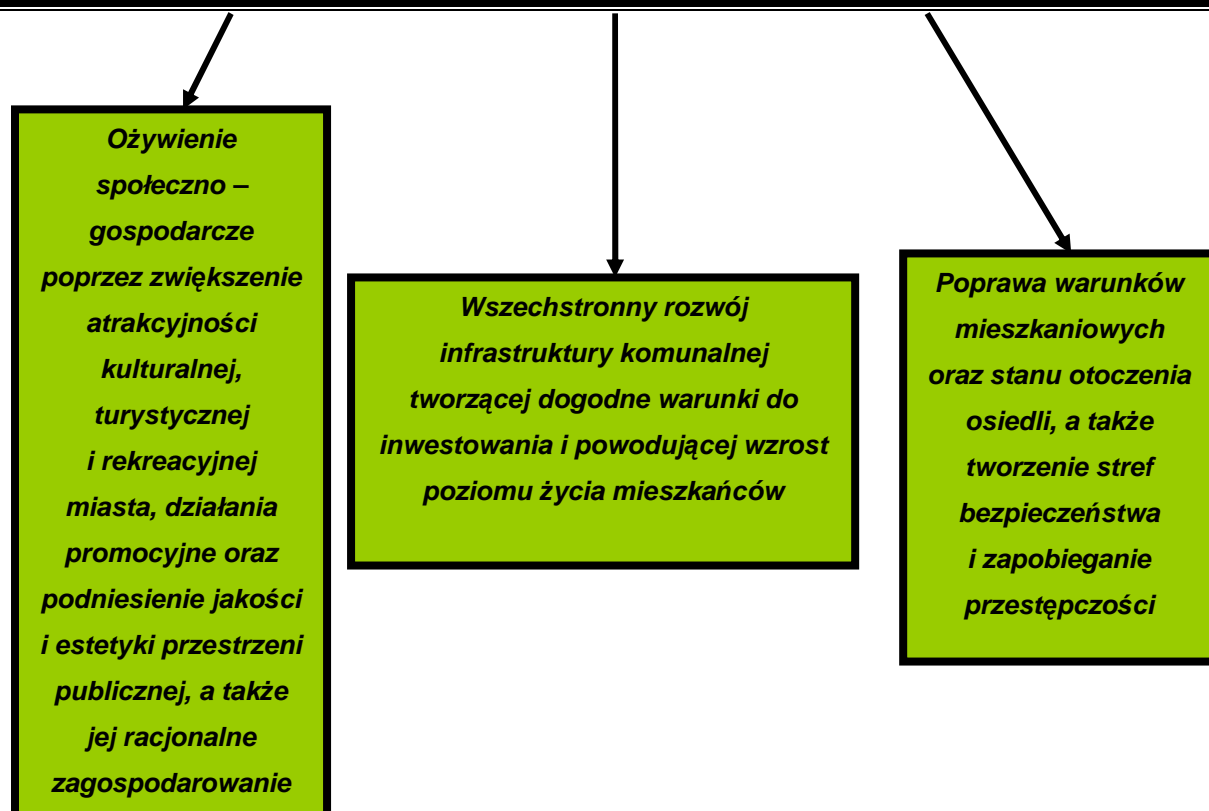
Cel I. Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej miasta, działania promocyjne oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie

Cel II. Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców

Cel III. Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli

MISJA ORAZ CELE STRATEGICZNE

MISJĄ MIASTA RADZYŃ PODLASKI JEST STWORZENIE MIESZKAŃCOM OPTYMALNYCH WARUNKÓW DO ŻYCIA I WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU POPRZEZ BUDOWANIE OBSZARU DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCEGO SIĘ POD WZGLĘDEM PRZESTRZENNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM ORAZ ROZBUDOWĘ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ, A TAKŻE DZIAŁANIA NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA, OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ REKREACJI I TURYSTYKI

Zdefiniowana misja i wizja oraz strategiczne cele rozwoju Miasta Radzyń Podlaskiego stanowiły podstawę do formułowania celów operacyjnych oraz kierunków działań. Cele operacyjne powinny być: precyzyjne, mierzalne, osiągalne, realistyczne i określone w czasie.

Cel strategiczny nr I – Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej miasta, działania promocyjne oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie

Najważniejszym celem związanym z rozwojem miasta Radzyń Podlaski jest określenie jego właściwej roli w regionie lubelskim, przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału społeczno-gospodarczego miasta oraz jego walorów kulturowych i przyrodniczych.

Zdecydowanej zmiany na terenach miasta wymaga stan zagospodarowania przestrzeni publicznej. Pilnej odnowy wymaga zabytkowy układ urbanistyczny miasta oraz miejsca i obiekty związane z działalnością gospodarczą, kulturą, sportem i rekreacją, a także tereny zielone. W niektórych częściach miasta brak jest zieleni urządzonej i przestrzeni zaaranżowanej pod potrzeby młodzieży oraz osób zainteresowanych wypoczynkiem. Działaniami należy objąć obiekty i tereny nieatrakcyjne estetycznie i gospodarczo stanowiące duży problem dla władz miasta.

W mieście widoczne są braki spowodowane długotrwałym niedoinwestowaniem i brakiem koncepcji funkcjonalnej wielu miejsc (w tym obiektów i miejsc o znaczeniu kulturalnym, przestrzennym, rekreacyjnym czy przyrodniczym).

Wiele obiektów w mieście oraz ich otoczenie znajduje się w złym lub bardzo złym stanie technicznym - wymagają podjęcia natychmiastowych działań remontowych oraz modernizacyjnych.

1. CEL OPERACYJNY: POPRAWA STANU PRZESTRZENI PUBLICZNEJ ORAZ ROZWÓJ KULTURY, TURYSTYKI I REKREACJI W MIEŚCIE
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Poprawa stanu infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej
~ Przebudowa placów
~ Modernizacja i odnowa obiektów (w tym zabytkowych) oraz miejskiej przestrzeni publicznej
~ Zagospodarowanie miejskich terenów rekreacyjnych, zielonych oraz powojkowych
WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – sztuk
~ Długość wybudowanych ścieżek rowerowych – km
~ Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych i rekreacyjnych – ha
~ Powierzchnia odnowionych i zagospodarowanych obszarów miejskich – ha
~ Liczba budynków poddanych renowacji, konserwacji oraz remontowi – sztuk
~ Liczba przebudowanych placów – sztuk
~ Liczba zabytków poddanych renowacji i konserwacji – sztuk
~ Liczba budynków poddanych termomodernizacji – sztuk
~ Powierzchnia zagospodarowanych terenów powojkowych – ha
~ Liczba osób korzystających z odnowionych obiektów i miejsc – osoby

2. CEL OPERACYJNY: PROMOCJA MIASTA
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Działania marketingowe walorów przyrodniczych, kulturowych, inwestycyjnych
~ Rozwój idei partnerstw międzynarodowych, poprzez poszukiwanie jednostek samorządu terytorialnego poza granicami kraju i podpisywanie umów partnerskich
~ Opracowanie i realizacja planu promocji miasta
~ Wydawanie folderu i materiałów reklamowych o mieście Radzyń Podlaski
~ Tworzenie zachęt inwestycyjnych oraz ułatwień w podejmowaniu działalności gospodarczej

WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Liczba inicjatyw marketingowych podejmowanych przez miasto – sztuk
~ Opracowany plan promocji miasta – sztuk
~ Ilość nowych umów partnerstwa podpisanych z gminami zagranicznymi, w okresie realizacji strategii – sztuk
~ Liczba folderów i materiałów reklamowych – sztuk
~ Liczba zastosowanych zachęt inwestycyjnych oraz ułatwień dla przedsiębiorców – sztuk

Cel strategiczny nr II – Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców

Stan infrastruktury technicznej i społecznej w mieście wymaga poprawy, a istniejące elementy wymagają rozbudowy i polepszenia ich funkcjonalności. Stan infrastruktury stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na odczuwany przez ludność komfort życia oraz rozwój gospodarczy danego obszaru.

Bardzo ważne jest to, że pełne wyposażenie miasta w infrastrukturę techniczną to obecnie nie tylko jeden z podstawowych wymogów cywilizacyjnych, ale także kluczowy warunek prowadzenia działalności gospodarczej. Stopień wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną, tj. wodociągi, kanalizację czy drogi lokalne wraz z infrastrukturą towarzyszącą jest jednym ze znaczących czynników przyciągających inwestorów zewnętrznych.

Ewentualne inwestycje na terenie miasta przez zewnętrzne podmioty gospodarcze nie będą możliwe do przeprowadzenia bez stworzenia dla nich odpowiednich warunków, przede wszystkim w sferze infrastruktury technicznej i społecznej. Należy podkreślić również, że obecnie inwestycje w dziedzinie infrastruktury technicznej oznaczają poprawę stanu środowiska naturalnego, a więc życie w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu. Władze miasta będą realizować kosztowne inwestycje w tym zakresie, oczywiście w miarę dostępnych środków.

Istotnym elementem oraz jednym z podstawowych warunków dalszego rozwoju miasta jest istnienie efektywnego i dobrze utrzymanego systemu komunikacyjnego. Miasto Radzyń Podlaski planuje budowę i przebudowę wielu dróg, ciągów pieszo – jezdnych oraz oświetlenia ulicznego.

Jednym z najważniejszych problemów miasta jest zły stan nawierzchni dróg i ulic wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. oświetlenie). Uciążliwości spowodowane hałasem, zanieczyszczeniem powietrza, dużym natężeniem ruchu i okresowymi brakami przepustowości dróg dotyczą zarówno kierowców, mieszkańców, jak i turystów.

Wszystkie planowane działania usprawnią miejski system komunikacyjny oraz zwiększą bezpieczeństwo w ruchu drogowym.

Poziom życia mieszkańców zależny jest również od jakości świadczonych usług o charakterze socjalnym, kulturalnym czy sportowym.

Na terenie miasta planuje się szereg działań mających poprawić stan infrastruktury społecznej, co ma wpłynąć na zaspokojenie potrzeb socjalnych, kulturalnych, edukacyjnych czy sportowych oraz zwiększyć aktywność społeczności lokalnej i możliwości atrakcyjnego wykorzystania czasu wolnego.

Lepszy stan infrastruktury społecznej przyczyni się m.in. do wzrostu aktywności mieszkańców, poprawy stanu sprawności i wydajności fizycznej dzieci i młodzieży, wzrostu liczby turystów odwiedzających miasto.

Poprawa jakości bazy społecznej przyczyni się do lepszego zagospodarowania pozalekcyjnego czasu dzieci i młodzieży, i zachęci osoby dorosłe do czynnych form spędzania wolnego czasu.

Brak podjęcia szeroko zakrojonych działań inwestycyjnych w obszarze infrastruktury w dłuższej perspektywie może utrwalić proces spadku atrakcyjności miasta dla mieszkańców i inwestorów, a także jako miejsca godnego odwiedzin przez turystów. Przedłużanie się takiej sytuacji będzie działać zniechęcająco, a w konsekwencji wpłynie na stopień atrakcyjności miasta.

1. CEL OPERACYJNY: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Budowa oraz przebudowa ulic w mieście
~ Przebudowa skrzyżowań
~ Budowa infrastruktury towarzyszącej, w tym ciągów pieszych, pieszo – jezdnych oraz ścieżek rowerowych
~ Budowa dróg – obwodnicy miasta

WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Długość wybudowanych ulic – km
~ Długość przebudowanych ulic – km
~ Długość wybudowanych ciągów pieszych oraz pieszo - jezdnych - km
~ Liczba przebudowanych skrzyżowań – sztuk
~ Długość wybudowanych ścieżek rowerowych – km
~ Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych – sztuk
~ Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych – sztuk
~ Długość wybudowanych dróg – km
~ Liczba wypadków drogowych - sztuk
~ Liczba rannych i zabitych – osoby

2. CEL OPERACYJNY: POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnej
~ Budowa kanalizacji deszczowej
WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Długość rozbudowanej i zmodernizowanej sieci wodno – kanalizacyjnej – km
~ Długość wybudowanej kanalizacji deszczowej – km
~ Ilość gospodarstw podłączonych do rozbudowanej i zmodernizowanej sieci wodno - kanalizacyjnej – sztuk
~ Procent skanalizowania miasta - %
~ Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta – km

3. CEL OPERACYJNY: POPRAWA FUNKCJONOWANIA OBIEKTÓW SPOŁECZNYCH	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	
~ Budowa infrastruktury sportowej	
~ Tworzenie warunków do upowszechniania i rozwoju sportu oraz kultury fizycznej	
WSKAŹNIKI – jednostki miary	
~ Liczba wybudowanych obiektów społecznych – sztuk	
~ Liczba osób korzystających z nowych obiektów społecznych – osoby	

Cel strategiczny nr III – Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości

Zaniedbywana przez lata substancja mieszkaniowa i okolo mieszkaniowa osiedli wielorodzinnych oraz brak wystarczających funduszy na remonty i modernizacje stały się przyczyną nawarstwiających się problemów, które wymagają interwencji ze strony władz miasta oraz podmiotów zarządzających infrastrukturą mieszkaniową. Pogarszający się stan budynków jest przyczyną obniżającego się standardu zamieszkania - duża ilość budynków mieszkalnych, wielorodzinnych wymaga kapitalnych remontów, niespełniających norm cieplnych i emisyjnych. Postępująca degradacja obszarów starego budownictwa spowodowała spadek wartości lokalizacyjnych części miasta.

Poprawa stanu tkanki mieszkaniowej oraz modernizacja ciągów komunikacyjnych, placów zabaw dla dzieci i miejsc rekreacyjnych oraz terenów zielonych na osiedlach mieszkaniowych w Radzynie Podlaskim spowoduje wzrost jakości życia mieszkańców, podniesienie poziomu kapitału ludzkiego i niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej. Inwestycje w tkankę mieszkaniową oraz modernizacja obiektów i miejsc znajdujących się na osiedlach przyczyni się m.in. do poprawy wskaźnika salda migracji oraz zwiększy możliwości spędzania czasu wolnego mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży w najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania.

Analiza stanu technicznego budynków mieszkalnych wskazuje, iż są to obiekty wymagające znacznych nakładów inwestycyjnych na remonty i modernizacje. Wydaje się to jednak konieczne, gdyż ze względu na stan i wyposażenie miejski zasób mieszkaniowy generuje wysokie koszty utrzymania, a nawet może zagrażać bezpieczeństwu lokatorów.

Istotnym celem władz miasta są działania na rzecz wzrostu bezpieczeństwa mieszkańców, dlatego też koniecznym i planowanym do realizacji zadaniem jest budowa systemu monitoringu w miejscach szczególnie niebezpiecznych lub zagrożonych przestępczością oraz modernizacja oświetlenia ulicznego.

1. CEL OPERACYJNY: POLEPSZENIE STANU TECHNICZNEGO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH POPRZEZ ICH RENOWACJĘ
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Renowacja budynków mieszkalnych, wielorodzinnych
~ Poprawa sytuacji mieszkaniowej na miejskich osiedlach
WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Liczba wyremontowanych budynków mieszkalnych – sztuk
~ Liczba osób mieszkających w budynkach poddanych renowacji – osoby

2. CEL OPERACYJNY: ROZWÓJ TERENÓW OSIEDLOWYCH
KIERUNKI DZIAŁAŃ
~ Zagospodarowanie przyosiedlowych terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych
~ Powstanie i modernizacja ciągów komunikacyjnych
WSKAŹNIKI – jednostki miary
~ Powierzchnia terenów miejskich przeznaczonych na „mała infrastrukturę” - m ²
~ Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych – ha
~ Powierzchnia zagospodarowanych terenów rekreacyjnych – ha
~ Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych – km
~ Liczba osób korzystających z powstałych i zmodernizowanych obiektów i obszarów stanowiących otoczenie osiedli mieszkaniowych – osoby

3. CEL OPERACYJNY: ROZBUDOWA SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	
~ Budowa systemu monitoringu	
~ Budowa oświetlenia ulicznego	
~ Modernizacja oświetlenia ulicznego	
WSKAŹNIKI – jednostki miary	
~ Powierzchnia utworzonych stref bezpieczeństwa – ha	
~ Liczba nowo wybudowanych punktów oświetleniowych – sztuk	
~ Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych – sztuk	
~ Zmniejszenie liczby przestępstw i wykroczeń na obszarze objętym systemem monitoringu – ha	

5. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski jest kompleksowym dokumentem określającym politykę społeczno-gospodarczą na lata 2009 -2020, jak również wskazującym pożądane efekty jej realizacji w przyjętej perspektywie czasowej.

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020 posiada ścisłą korelację z kluczowym dokumentem planistycznym na szczeblu regionalnym – Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, a także uwzględnia założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013, dokumentu zasadniczego dla pozyskiwania przez samorządy z obszaru województwa lubelskiego środków europejskich. Strategia ukazuje ponadto powiązania z założeniami Strategii Rozwoju Powiatu Radzyńskiego na lata 2009 – 2020 oraz dokumentami o charakterze programowym, tworzonymi na poziomie lokalnym.

Dokumenty na bazie których opracowano Strategię Rozwoju Lokalnego dla Radzyna Podlaskiego:

▪ **Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015**

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju państwa w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Uwzględnia jednocześnie najważniejsze trendy rozwoju światowej gospodarki oraz cele, jakie stawia Unia Europejska w Strategii Lizbońskiej.

Strategia Rozwoju Kraju podobnie jak Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski łączy wszelkie działania rozwojowe podejmowane na rzecz poprawy warunków społeczno-gospodarczych. Jej zadaniem jest realistyczne zaprogramowanie rozwoju i modernizacji Polski-kraju, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania obecności Polski w UE, a także wszystkich zasobów i atutów, które nasz kraj posiada, na rzecz rozwoju i poprawy poziomu i jakości życia.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i ich rodzin. Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski również wskazuje na potrzebę poprawy poziomu życia mieszkańców.

Podniesienie jakości życia Strategia definiuje m.in. jako istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, uczestnictwo w kulturze i turystyce, przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty lokalnej, umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Priorytety strategiczne SRK, które są spójne z założeniami i celami Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski:

- Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
- Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
- Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

▪ **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020**

Misją Strategii Rozwoju Województwa lubelskiego jest uruchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwały i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniających się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny.

Cele Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w kierunki rozwoju zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020, której celem nadrzędnym jest osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych.

Priorytetowe kierunki rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020 to m.in.:

1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy;

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski zakłada m.in. ożywienie społeczno – gospodarcze oraz wzrost atrakcyjności turystycznej.

2. Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy;

Cele operacyjne w ramach tego priorytetu to m.in.:

- Wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie,
- Poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego.

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski zakłada działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich m.in. poprzez modernizację infrastruktury świadczącej usługi społeczne. SRL zakłada także tworzenie stref bezpieczeństwa.

3. Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego;

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego o stopniu atrakcyjności i spójności przestrzennej regionu decydują głównie takie czynniki jak: jego dostępność komunikacyjna, stan środowiska przyrodniczego i kulturowego, ład przestrzenny oraz ukształtowana sieć osadnicza, w tym stopień rozwoju ośrodków miejskich i otaczających je obszarów wiejskich.

Do celów operacyjnych priorytetu nr 3 zaliczono:

- poprawę dostępności komunikacyjnej województwa,
- zachowanie i wzmacnianie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny;
- rozwój ośrodków miejskich oraz funkcji metropolitalnych Lublina.

Realizacja założeń Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski spowoduje również poprawę stanu infrastruktury technicznej oraz wzrost estetyki przestrzennej miasta przez co nastąpi rozwój ważnego ośrodka powiatowego jakim jest Radzyń Podlaski.

▪ **Strategia Rozwoju Powiatu Radzyńskiego na lata 2008 – 2015**

Strategia Rozwoju Powiatu Radzyńskiego jest dokumentem średniookresowym, a okres jej realizacji przypada na lata 2008-2015.

Strategia określa misję rozwoju dla powiatu radzyńskiego: „Misją powiatu radzyńskiego jest podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój oraz poprawę konkurencyjności powiatu”.

Misja rozwoju powiatu wskazuje na priorytety / cele strategiczne:

Priorytet 1: Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej powiatu

Priorytet 2: Wzrost poziomu zatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców powiatu

Priorytet 3: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i społecznego w powiecie

Priorytet 4: Poprawa bezpieczeństwa publicznego i ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego w powiecie.

Priorytety Strategii Powiatu są zbieżne z celami Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski. Władze miasta również planują podjąć działania powodujące wzrost atrakcyjności miasta, poziomu życia mieszkańców oraz bezpieczeństwa (np. poprzez budowę systemu monitoringu).

▪ **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski**

Główne cele wskazane w dokumencie to m.in.:

- Ochrona i wykorzystanie wartości historycznych i kulturowych miasta, utrzymanie jego lokalnej odrębności
- Poprawa jakości życia w mieście z uwzględnieniem potrzeb i aspiracji jego mieszkańców,
- Stały wzrost gospodarczy i zwiększanie aktywności gospodarowania,
- Eliminacja konfliktów i wyrównanie istniejących dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym,
- Wykorzystanie walorów położenia miasta w regionie dla jego dalszego rozwoju,
- Uzyskanie wysokich wartości urbanistyczno-architektonicznych miasta.

W ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski planowane są działania na rzecz odnowy i modernizacji zabytkowych placów, rynku miasta czy obiektów zabytkowych. Cele Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski związane są m.in. z ożywieniem społeczno – gospodarczym oraz poprawą stanu infrastruktury, co z pewnością przyczyni się do realizacji celów Studium.

▪ **Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski**

Dokument został podzielony na dwa tomy:

- Tom I – Program Ochrony Środowiska

Określenie w nim cele, priorytety i w konsekwencji działania, jakie stoją przed samorządem miejskim w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, Polityki Ekologicznej Państwa.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc: krajobrazu, lasów, gleb, kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

- Tom II – Plan Gospodarki Odpadami

Opracowanie to prezentuje szeroko rozumianą problematykę gospodarki odpadami na terenie miasta obejmującą powstawanie, selektywne gromadzenie, odzysk i unieszkodliwianie powstających na terenie miasta odpadów.

Celem Planu Gospodarki Odpadami jest przedstawienie wytycznych do reorganizacji systemu gospodarki odpadami na terenie miasta. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno - techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, zagospodarowania powstających odpadów.

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski jest zgodna z w/w dokumentami. W Strategii zaplanowano inwestycje związane z modernizacją infrastruktury ochrony środowiska oraz odnową terenów zielonych. Jeden z celów Strategii zakłada rozwój infrastruktury komunalnej, a co za tym idzie poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

▪ **Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski**

Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna Miasta wyrażana poprzez:

- wzrost aktywności środowisk lokalnych,

- walkę z bezrobociem,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- ożywienie gospodarcze i społeczne,
- zwiększenie potencjału kulturalnego i atrakcyjności turystycznej,
- nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społecznych i gospodarczych,
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów rewitalizowanych,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanym terenie,
- poprawa stanu środowiska naturalnego,
- poprawa estetyki miejskiej.

Efektom powinien być wzrost estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznych, w tym renowacja obiektów o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym zlokalizowanych na rewitalizowanym terenie.

W dokumencie tym planowane na lata 2006-2013 działania podzielono na trzy grupy: przestrzenne, gospodarcze i społeczne.

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski wpisuje się we wszystkie cele dokumentu.

▪ **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski**

W Planie wprowadzono podstawowe zasady polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta Radzyń Podlaski:

- 1) tworzenie warunków dla zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju,
- 2) integracja i aktywizacja mieszkańców miasta wobec gospodarki rynkowej oraz wynikające z nich priorytety:
  - a) kulturowe - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska kulturowego dla podtrzymania tradycji, odrębności regionalnej i narodowej,
  - b) ekologiczne - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska naturalnego dla zachowania równowagi przyrodniczej i powiązań ekologicznych,
  - c) funkcjonalno-przestrzenne – specjalizacja poszczególnych obszarów miasta w zakresie funkcji:
    - usługowej,
    - mieszkaniowej,
    - przemysłowej,
    - rekreacyjnej.
  - d) społeczne - polepszenie warunków życia mieszkańców poprzez poprawę funkcjonowania zaplecza: produkcyjnego, usługowego, technicznego.

Dokument wyznaczył główne i uzupełniające funkcje miasta. Do funkcji głównych zaliczono: mieszkalnictwo, usługi i przemysł, natomiast do uzupełniających: rekreację i rolnictwo.

Cele Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w zasady i założenia miejscowego planu. W Strategii za cele strategiczne dla rozwoju miasta uznano m.in. poprawę stanu przestrzeni publicznej oraz modernizację substancji mieszkaniowej. Strategia wskazuje także na potrzebę poprawy stanu obiektów o znaczeniu kulturowym oraz rozwoju obiektów i terenów rekreacyjnych.

▪ **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski**

Plan obejmuje obszar funkcjonalno-przestrzenny śródmieścia miasta Radzyń Podlaski o pow. ok. 90 ha.

Celem dokumentu jest:

- zapewnienie możliwości rozwoju centralnego ośrodka usługowego wraz z ukształtowaniem właściwej jego struktury przestrzennej,
- uporządkowanie i przekształcenie rejonów zdegradowanej zabudowy,
- udostępnienie dla zainwestowania nie zagospodarowanych obszarów śródmieścia,
- umożliwienie właściwej obsługi komunikacyjnej obszaru, z eliminacją lub ograniczeniem uciążliwości powodowanych przez obecny układ komunikacyjny w rejonie śródmieścia,
- poprawę ładu przestrzennego i podniesienia estetyki krajobrazu centralnego obszaru w mieście.

W Planie wyznaczono następujące granice obszaru:

- od wschodu - Zespół Pałacowo-Parkowy;
- od południa – ul. Sitkowskiego i rzeka Białka;
- od zachodu – ul. Wyszyńskiego;
- od północy – ul. Konstytucji 3-go Maja i ul. Kościuszki.

Kierunki działań wskazane w Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski (podobnie jak zapisy Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski) wskazują na konieczność poprawy struktury przestrzennej, zdegradowanych obszarów oraz poprawę estetyki miasta. Jeden z celów operacyjnych Strategii dotyczy rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, a jej poprawa jest wskazana jako ważny cel również w miejscowym planie.

6. System wdrażania i monitorowania

Wdrożenie Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski można rozpatrywać na trzech poziomach:

- organizacyjnym,
- merytorycznym,
- społecznym.

Poziom organizacyjny

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2020 nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez Urząd Miasta w Radzynie Podlaskim. Strategia proponuje zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji i środowisk działających na rzecz rozwoju Miasta. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w strategii w dużej mierze będzie zależała od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, gdzie preferowane będą działania na dużą skalę, rozwiązujące problemy zasadnicze dla społeczności lokalnej. Przy realizacji takich projektów niezbędne jest porozumienie i współpraca pomiędzy partnerami, określenie wspólnych koncepcji realizacyjnych i przygotowanie odpowiedniej dokumentacji.

Struktura Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim, dostosowana do pracy ze strategią rozwoju, powinna uwzględniać wskazanie wydziału (stanowiska) zajmującego się koordynacją procesu wdrażania strategii i kierowaniem procesem pozyskiwania funduszy zewnętrznych na realizację zadań strategicznych. Struktura oraz procedury Urzędu Miasta powinny także uwzględniać powoływanie doraźnych międzywydziałowych zespołów zadaniowych, zajmujących się pozyskiwaniem środków zewnętrznych oraz realizacją projektów wynikających ze strategii rozwoju.

Poziom merytoryczny

Poziom merytoryczny obejmuje faktyczny element wdrażania i monitorowania zadań zapisanych w Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski, przegląd zapisów strategii i ich aktualizację. W konsekwencji systematycznych działań wdrożeniowych i monitorujących osiągnięte zostaną cele operacyjne (średniookresowe) i strategiczne (długookresowe).

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się reprezentacji lokalnych środowisk społecznych i gospodarczych, które stanowiąc będą „grupę roboczą” pracującą nad dokumentem Strategii. Grupa robocza powinna stać się swoistym komitetem monitorującym proces jego wdrażania. Tym samym będzie ona wsparciem merytorycznym dla Urzędu Miasta, będącego instytucją zarządzającą wdrażaniem strategii. Ważne, aby brali w niej udział przedstawiciele wszystkich instytucji koordynujących realizację zadań zapisanych w Strategii.

Przeglądy strategiczne i aktualizacja Strategii

Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie, w tym samym miesiącu każdego roku, przed formułowaniem wniosków do budżetu gminy na rok kolejny. Na tych corocznych spotkaniach pod kierunkiem Burmistrza odpowiedzialnego za koordynację strategii – dokonywana będzie priorytetyzacja zadań do realizacji na rok kolejny. Wybór zadań do realizacji powinien następować według określonych kryteriów. Przy wyborze zadań do realizacji, należy brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. nowe uregulowania prawne, społeczno-ekonomiczne czy nowe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego też przy wyborze zadań do realizacji na rok kolejny, ważne jest, aby uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski, ale także nowe, nie ujęte w niej zadania. Sprawozdanie ze spotkań wskazywać powinno priorytety w zakresie realizacji zadań przez Urząd Miasta i poszczególne instytucje koordynujące zadania strategii w kolejnym roku budżetowym.

Przykładowe kryteria wyboru zadań priorytetowych:

- **PILNOŚĆ** (0-10 punktów)

Potrzeba lub wymóg prawny realizacji projektu oraz w jakiej perspektywie czasu nastąpi jego realizacja.

- **DŁUGOTRWAŁOŚĆ POŻYTKÓW** (0-10 punktów)
Perspektywa czasu, w jakiej projekt będzie przynosił korzyści, pozytywne efekty.
- **ZGODNOŚĆ Z TENDENCJAMI** (0-10 punktów)
Zgodność projektu z aktualnymi lub przewidywanymi tendencjami społecznymi, gospodarczymi, politycznymi i technologicznymi.
- **POWSZECHNOŚĆ** (0-10 punktów)
Faktyczna potrzeba realizacji projektu w kontekście ilości ostatecznych odbiorców w ujęciu procentowym.
- **PRZYGOTOWANIE DO REALIZACJI** (0-10 punktów)
Okres, w którym nastąpi rozpoczęcie projektu.
- **AKCEPTACJA SPOŁECZNA** (0-10 punktów)
Akceptacja projektu przez społeczność lokalną i partnerów. Możliwość wywołania konfliktów społecznych.
- **DOSTĘPNOŚĆ FUNDUSZY NA REALIZACJĘ** (0-10 punktów)
Dostępne, obecne źródła finansowania projektu. Szansa na finansowanie ze źródeł zewnętrznych.

max 70 punktów

Każde zadanie – w zależności od liczby otrzymanych punktów – przypisane może być do jednej z trzech kategorii:

- a) zadania priorytetowe – konieczne i przygotowane do realizacji (zakres punktacji: 70-47)
- b) zadania ważne – nieprzygotowane lub przygotowane, lecz nie wymagające natychmiastowej realizacji (zakres punktacji: 46-24)
- c) zadania pozostałe – do realizacji w późniejszym okresie (zakres punktacji: 23-0)

Lista zadań do realizacji na kolejny rok będzie wybrana spośród zadań priorytetowych. Zadania te zostaną przekazane poprzez Urząd Miasta (osoba odpowiedzialna za koordynację strategii) do instytucji koordynujących poszczególne zadania strategii.

Monitoring Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności realizowanych zadań, a także ich ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia. Wskazane byłoby, aby corocznie w okresie wiosennym, odbywały się spotkania podmiotów publicznych i prywatnych zainteresowanych rozwojem miasta, w celu monitorowania przebiegu realizacji zadań wyznaczonych do realizacji w roku poprzednim. Na spotkania te poszczególne instytucje koordynujące powinny przygotować sprawozdania z realizacji wyznaczonych dla nich zadań i przekazywać je do Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim (osoba odpowiedzialna za koordynację strategii). Na takim spotkaniu monitorującym dokonywana będzie ocena zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie. Nastąpi także identyfikacja problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację zadań wyznaczonych oraz zaproponowane zostaną niezbędne korekty i zmiany w zakresie tych zadań.

Corocznie Burmistrz Miasta przygotowuje sprawozdanie z realizacji zadań zapisanych w Strategii Rozwoju Lokalnego. W sprawozdaniu, przedstawianym Radzie Miasta określa się zadania zrealizowane, wskazuje się zadania będące w toku realizacji oraz zadania zaplanowane do realizacji, lecz nie rozpoczęte. Burmistrz Miasta przedstawia również radnym zakres wydatkowanych środków na zrealizowane zadania (wraz ze wskazaniem źródeł finansowania) i przedstawia pod ocenę jakość ich realizacji.

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań strategicznych. Działania w tym zakresie będą leżeć w gestii osoby odpowiedzialnej w Urzędzie za koordynację strategii w ścisłej współpracy z Burmistrzem Miasta.

1. Zidentyfikowani partnerzy Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim w zakresie realizacji strategii:

- z terenu miasta:

- Rada Miasta;
- Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Straż Miejska;
- Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa;
- Zakład Gospodarki Lokalowej,
- Wspólnota Mieszkaniowa;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM”;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZACISZE”;
- Właściciele, posiadacze i zarządcy budynków;
- Lokalni przedsiębiorcy;
- Lokalna Grupa Działania „Zapiecek”;
- Organizacje pozarządowe.

- zewnątrz:

- Sąsiednie samorządy gminne;
- Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim;
- Zarząd Dróg Powiatowych w Radzynie Podlaskim;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radzynie Podlaskim;
- Powiatowy Urząd Pracy w Radzynie Podlaskim;
- Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie;
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie;
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie;
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie;
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad;
- Lubelska Fundacja Rozwoju – Agencja Rozwoju Regionalnego w Lublinie;
- Media regionalne oraz ogólnopolskie.

2. Pozyskiwanie akceptacji społecznej dla zadań i projektów strategicznych:

- Ścisła współpraca władz miasta z sektorem pozarządowym – organizacjami społecznymi (kontraktowanie usług publicznych, partnerstwo w realizacji zadań i pozyskiwaniu środków zewnętrznych),

- Ścisła współpraca władz miasta z sektorem gospodarczym (przedsięwzięcia publiczno-prywatne, wspólna promocja samorządu i przedsiębiorców, monitorowanie potrzeb lokalnych pracodawców),
- Ścisła współpraca władz miasta z instytucjami sektora turystyki i kultury, prowadzącymi działalność w mieście,
- Systematyczne zamieszczanie informacji w mediach (lokalnych, regionalnych, Internecie) o podejmowanych zadaniach strategicznych i promocyjnych – tradycyjne konferencje prasowe, przygotowywanie notatek prasowych z realizowanych zadań, zapraszanie na imprezy lokalne i ponadlokalne),
- Spotkania publiczne z mieszkańcami Radzyna Podlaskiego – przekazywanie obiektywnej informacji mieszkańcom oraz pozyskiwanie informacji zwrotnej (pomysły, sugestie mieszkańców, monitorowanie potrzeb mieszkańców i przybywających gości).

3. Uzyskanie poparcia zewnętrznego:

- Efektywne kontakty z władzami powiatu radzyńskiego i regionu lubelskiego, lobbying w instytucjach rządowych na rzecz dużych przedsięwzięć lokalnych,
- Efektywne kontakty z partnerami zewnętrznymi (np. zarządcy dróg publicznych, fundusze ochrony środowiska),
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi regionu,
- Pogłębianie kontaktów międzynarodowych w celu realizacji zadań wynikających ze strategii (gminy partnerskie, instytucje międzynarodowe),
- Kontakty z mediami (regionalne, krajowe) dotyczące podejmowanych zadań strategicznych i promocyjnych – nagłaśnianie sukcesów miasta.

Ogólne wskaźniki osiągnięcia celów:

- Liczba turystów odwiedzających miasto – osoby
- Liczba funkcjonujących przedsiębiorstw – sztuk
- Spadek liczby osób bezrobotnych – osoby
- Wzrost zatrudnienia w usługach rynkowych – osoby
- Napływ młodych mieszkańców – osoby
- Wzrost liczby osób aktywnie spędzających czas – osoby
- Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych i rekreacyjnych – sztuk
- Wzrost świadczonych usług społecznych – sztuk
- Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych – sztuk
- Spadek liczby wypadków – sztuk
- Liczba osób mieszkających w budynkach poddanych renowacji – osoby.

7. Źródła finansowania zadań

1. Budżet Miasta Radzyń Podlaski (fundusze własne)

W budżecie Miasta rokrocznie, podczas prac nad budżetem Miasta, wyodrębniane zostają środki finansowe na realizację konkretnych projektów inwestycyjnych. Procedura uchwalania budżetu zgodna jest z wytycznymi zawartymi w ustawie o samorządzie gminnym oraz ustawie o finansach publicznych.

Do tej kategorii zaliczyć należy także środki MFOŚ – Miejskiego Funduszu Ochrony Środowiska.

2. Fundusze krajowe

Zaliczyć tu można m.in. pożyczki i kredyty udzielane przez m.in. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie czy Bank Gospodarstwa Krajowego.

3. Fundusze zagraniczne (głównie fundusze strukturalne Unii Europejskiej)

Pełnoprawne członkostwo Polski w Unii Europejskiej daje duże możliwości otrzymania dotacji finansowej na realizację zaplanowanych projektów, z szeregu programów operacyjnych.

Zaliczyć do nich można:

- Środki finansowe pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013,
- Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej 2007 – 2013,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż jakkolwiek zakłada się pozyskanie dotacji finansowej w ramach wymienionych funduszy oraz pożyczek, przy konstrukcji budżetu gminy uwzględnia się zabezpieczenie 100% kosztów wykonania zadania. Powoduje to wszak sytuację, iż zadania przewidziane do realizacji w latach, mogą ulec przesunięciu czasowemu.

8. Krótki opis konsultacji społecznych

Niezbędnym elementem w procesie tworzenia strategii rozwoju lokalnego są tzw. konsultacje społeczne, których celem jest włączenie wspólnoty lokalnej w procesy decyzyjne zachodzące w urzędzie. Jednocześnie, głos mieszkańców (ich pomysły) pozwala na pełniejsze spojrzenie na zagadnienia związane z kierunkami rozwoju gminy oraz najpilniejszymi sprawami do rozwiązania. Z tych też względów, do prac nad Strategią zaproszono szereg osób tworzących społeczność lokalną, chcących aktywnie wspierać działania podejmowane na terenie miasta Radzyń Podlaski. Założenie odpowiedniego harmonogramu zadań, pozwoli na odpowiednią konstrukcję budżetu oraz będzie ułatwiało podejmowanie decyzji inwestycyjnych. Na podstawie tak określonych kierunków działań pod kątem ich ważności, przypisać można konkretne zadania do realizacji, które obejmować będą teren całego miasta.

W trakcie kilku zebrań konsultacyjnych mieszkańcy Radzyna Podlaskiego wskazali mocne oraz słabe strony Miasta, a także szanse i ograniczenia jej rozwoju. W każdym z kilku zorganizowanych spotkań uczestniczyło kilkudziesięciu mieszkańców miasta.

Mieszkańcy określili także korzystne według nich kierunki rozwoju lokalnego, do których zaliczyli przede wszystkim konieczność poprawy infrastruktury technicznej i społecznej, estetyki miasta, rozwój gospodarczy i społeczny, a także kwestie związane z mieszkalnictwem. Wśród inwestycji infrastrukturalnych wskazano przede wszystkim na pierwszeństwo w budowie i modernizacji dróg, poprawę stanu budynków mieszkaniowych oraz obiektów i miejsc o charakterze publicznym.

Wszystkie wyżej wymienione sugestie i uwagi mieszkańców zostały zawarte w Strategii Rozwoju Lokalnego Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020.

W ramach konsultacji społecznych w Urzędzie Miasta w Radzynie Podlaskim wyłożono opracowywany dokument do publicznego wglądu. W styczniu 2009 r. mieszkańcy mogli zapoznać się z dokumentem i zgłaszać swoje uwagi i wnioski. Informacje na temat Strategii Rozwoju Lokalnego udzielali kompetentni pracownicy urzędu. Ponadto projekt dokumentu w dniach od 21 – 28 stycznia był zamieszczony na stronie internetowej Miasta.

9. Wieloletni plan inwestycyjny oraz pozostałe zadania inwestycyjne

Wieloletni Plan Inwestycyjny obejmuje zestawienie planowanych przez Miasto Radzyń Podlaski, zadań inwestycyjnych w ujęciu rzeczowym, finansowym i czasowym. Jego opracowanie i coroczną aktualizację determinują głównie dwa czynniki, tj.: potrzeby lokalnej społeczności i możliwości finansowe Miasta. Dlatego WPI jest ściśle powiązany z budżetem gminy na dany rok. Wieloletni Plan Inwestycyjny jest bardzo ważnym narzędziem tak dla władz miasta jak i jej mieszkańców. Dla wszystkich jest podstawowym źródłem informacji, wzajemnej komunikacji i współdziałania różnych struktur w realnym programowaniu rozwoju Miasta Radzyń Podlaski.

Podstawowe korzyści z wprowadzenia wieloletniego planowania inwestycyjnego to:

- pełniejsze uspołecznienie systemu planowania,
- skuteczniejsze planowanie oraz kontrola wydatków miasta,
- skuteczna realizacja podstawowych założeń i celów rozwoju miasta,
- jasne i przejrzyste zasady przyznawania środków dysponentom to większa wiarygodność miasta,
- poprawa procedur przygotowania i rozliczania zadań inwestycyjnych.

WPI polepsza efektywną alokację środków i zwiększa konkurencyjność w walce o europejskie środki na inwestycyjne programy infrastrukturalne. Podstawowe zmiany, jakie wiążą się z wprowadzeniem system wieloletniego planowania inwestycyjnego (WPI) to modyfikacja systemu tworzenia planu inwestycyjnego, zasad i procedur przygotowania zadań inwestycyjnych i integracji WPI z budżetem gminy. Do najważniejszych aspektów zmian w tym względzie należy: wydłużenie horyzontu planowania inwestycyjnego, możliwość dokładnego opracowania wszystkich potrzebnych informacji o inwestycji oraz dokumentów niezbędnych do rozpoczęcia jej realizacji, a także określenie szczegółowych procedur związanych z całością prac nad przygotowaniem planu.

Wieloletni Plan Inwestycyjny będzie planem kroczącym, czyli corocznie aktualizowanym oraz będzie podstawą do tworzenia kolejnych budżetów Miasta w zakresie zadań inwestycyjnych. Aktualizacja będzie się odbywać poprzez uzupełnienie danych dotyczących zadań już ujętych w planie i wprowadzenie nowych zadań do planu w miarę możliwości finansowych Miasta.

Skuteczne wprowadzenie planu inwestycyjnego wymaga zaangażowania się w proces planowania wszystkich, których ten proces dotyczy tj. mieszkańców, radnych, merytorycznych wydziałów Urzędu Miasta, oraz wszystkich jednostek organizacyjnych Miasta (zakładów budżetowych, jednostek budżetowych, instytucji kultury, spółek z udziałem Miasta).

**WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY ORAZ PROGRAMY I PROJEKTY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW BUDŻETU UE W MIEŚCIE RADZYŃ
PODLASKI**

Lp.	Nazwa zadania	Cele projektu - WPI	Harmonogram realizacji	Koszt całkowity inwestycji w zł	Źródła dofinansowania w zł – od 2009 – 2012 r.
1.	Sieci wodno - kanalizacyjne przy ulicy Wisznickiej i Lubelskiej	Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.	2009-2010	1 192 000	- środki budżetu miasta – 92 000 - kredyt, pożyczka – 1 000 000
2.	Północno-wschodni system kanalizacji zbiorczej Miasta Radzyń Podlaski (ulice: Polna, Sitkowskiego, Bł. Męczenników Podlaskich, Podlaska, Leśna, Nadwitnie, Międzyrzecka, Budowlanych)	Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.	2007-2012	9 694 000	- środki budżetu miasta – 2 044 686 - kredyt, pożyczka – 6 889 000
3.	Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.	2004-2012	6 980 000	- środki budżetu miasta – 2 150 000 - kredyt, pożyczka – 715 000 - środki UE – 1 100 000
4.	Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	- Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie;	2006-2009	4 377 216	- środki budżetu miasta – 639 135 - kredyt, pożyczka – 1 000 000

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

		<ul style="list-style-type: none"> - Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców; - Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości. 			<ul style="list-style-type: none"> - środki UE – 2 640 591
5.	Przebudowa: ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II, ul. Lubelskiej i Pl. Wolności wraz z autobusowym punktem obsługi pasażerów	<ul style="list-style-type: none"> - Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie; - Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców; - Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości. 	2007-2011	12 642 578	<ul style="list-style-type: none"> - środki budżetu miasta – 1 525 168 - kredyt, pożyczka – 2 000 000 - środki UE – 5 801 000 - dotacja - 2 155 410
6.	Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	<ul style="list-style-type: none"> - Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców; - Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości. 	2009-2012	2 250 000	<ul style="list-style-type: none"> - środki budżetu miasta – 850 000 - kredyt, pożyczka – 1 400 000
7.	Budowa ul. Powstańców Styczniowych	Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu	2008-2009	1 090 000	<ul style="list-style-type: none"> - środki budżetu miasta – 100 000

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

		życia mieszkańców.			- kredyt, pożyczka – 960 000
8.	Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO-BOISKO"	- Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie; - Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.	2007-2009	739 760	- środki budżetu miasta – 130 000 - kredyt, pożyczka – 300 000 - dotacja – 300 000
9.	Powiatowy kompleks sportowo - rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWALNIA	- Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie; - Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.	2008-2012	17 080 000	- środki budżetu miasta – 3 903 862 - środki UE – 11 981 138 - dotacja – 1 195 000
10.	Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek z halami targowymi	- Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie; - Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości.	2009 - 2012 2013 – 2015	600 000 1 350 00 =1 950 000,00	- środki budżetu miasta – 403 000 - kredyt, pożyczka – 197 000

Tabela. Koszty inwestycji (zł) w poszczególnych latach ich realizacji (okres zgodny z WPI: 2009 – 2012)

Wyszczególnienie	do 2008 r. (włącznie)	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
1. Sieci wodno - kanalizacyjne przy ulicy Wisznickiej i Lubelskiej	-	92 000	1 100 000	-	-
2. Północno-wschodni system kanalizacji zbiorczej Miasta Radzyń Podlaski (ulice: Polna, Sitkowskiego, Bł. Męczenników Podlaskich, Podlaska, Ieśna, Nadwitnie, Międzyrzecka, Budowlanych)	750 000	502 000	670 000	1 600 000	6 172 000
3. Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	3 015 000	1 350 000	1 025 000	870 000	720 000
4. Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	97 490	4 279 726	-	-	-
5. Przebudowa: ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II, ul. Lubelskiej i Pl. Wolności wraz z autobusowym punktem obsługi pasażerów	1 161 000	4 310 820	3 689 500	3 481 258	-
6. Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	-	85 000	1 200 000	400 000	565 000
7. Budowa ul. Powstańców Styczniowych	30 000	1 060 000	-	-	-
8. Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO-BOISKO"	9 760	730 000	-	-	-
9. Powiatowy kompleks sportowo - rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWALNIA	-	25 000	2 950 000	8 000 000	6 105 000
10. Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek z halami targowymi	-	100 000	400 000	50 000	50 000
Razem	5 063 250	12 534 546	11 034 500	14 401 258	13 612 000

Tabela. Źródła dofinansowania inwestycji (zł) w poszczególnych latach ich realizacji

Nazwa zadania	do 2008 r. łącznie	2009 r.				2010 r.				2011 r.				2012 r.			
		kredyt, pożyczka	dotacje MFOŚ	środki budżetu miasta	środki UE	kredyt, pożyczka	dotacje MFOŚ	środki budżetu miasta	środki UE	kredyt, pożyczka	dotacje MFOŚ	środki budżetu miasta	środki UE	kredyt, pożyczka	dotacje MFOŚ	środki budżetu miasta	środki UE
1. Sieci wodno - kanalizacyjne przy ulicy Wisznickiej i Lubelskiej	-	-	-	92 000	-	1 000 000	-	100 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Północno-wschodni system kanalizacji zbiorczej Miasta Radzyń Podlaski (ulice: Polna, Sitkowskiego, Bł. Męczenników Podlaskich, Podlaska, leśna, Nadwitnie, Międzyrzecka, Budowlanych)	758 314	269 000	-	233 000	-	520 000	-	150 000	-	1 200 000	-	350 000	-	4 900 000	-	1 311 686	-
3. Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	3 015 000	-	-	250 000	1 100 000	225 000	-	800 000	-	250 000	-	600 000	-	240 000	-	500 000	-
4. Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	97 490	1 000 000	-	639 135	2 640 591	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

5.Przebudowa: ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II, ul. Lubelskiej i Pl. Wolności wraz z autobusowym punktem obsługi pasażerów	1 161 000	2 000 000	2 155 410	155 410	-	-	-	738 500	2 951 000	-	-	631 258	2 850 000	-	-	-	-
6. Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	-	-	-	85 000	-	1 000 000	-	200 000	-	200 000	-	200 000	-	200 000	-	365 000	-
7. Budowa ul. Powstańców Styczniowych	30 000	960 000	-	100 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO- BOISKO"	9 760	300 000	300 000	130 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Powiatowy kompleks sportowo – rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWAŁNIA	-	-	-	25 000	-	-	640 625	237 000	2 072 375	-	125 375	2 254 625	5 620 000	-	429 000	1 387 237	4 288 763
10. Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek z halami targowymi	-	53 000	-	47 000	-	350 000	-	50 000	-	-	-	50 000	-	-	-	50 000	-

Tabela. Wykaz zadań Wieloletniego Planu Inwestycyjnego, które będą realizowane po 2012 r.

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Wartość całkowita zadania w zł
1.	Rewitalizacja placu publicznego – ul. Rynek (kontynuacja zadania realizowanego w latach 2009-2012)	2013 - 2015	1 350 000,00
2.	Budowa ul. Wojska Polskiego	2013	1 045 000,00
3.	Przebudowa ul. Płudzińskiej	2013	1 760 000,00
4.	Budowa ciągu pieszo-jezdnego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKA” – etap I	2013 - 2015	420 000,00
5.	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKA” – etap II	2016 - 2017	380 000,00
6.	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKA” – etap III	2017 - 2019	498 000,00
7.	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKA” – etap IV	2018 - 2020	510 000,00
8.	Budowa ul. Leśnej i ul. Sitkowskiego	2013 - 2015	2 115 000,00
9.	Budowa ul. Korczaka i ul. Sikorskiego	2013 - 2015	1 000 000,00
10.	Budowa ul. Cichej	2013 - 2015	350 000,00
11.	Budowa ul. Nowej	2013 - 2015	176 000,00
12.	Budowa ul. Baczyńskiego, ul. Lisowskiego i ul. Reymonta	2013 - 2015	1 452 000,00
13.	Budowa ul. Osiedlowej	2015 - 2016	38 500,00
14.	Budowa ul. Porzeczkowej	2015 - 2016	770 000,00
15.	Budowa ul. Malinowej i ul. Morelowej	2017 - 2018	744 000,00
16.	Budowa drogi – wschodniej obwodnicy miasta	2015 - 2020	25 480 000,00
17.	Budowa ul. Łąkowej	2015 - 2020	2 666 000,00
18.	Budowa ul. Truskawkowej	2015 - 2020	3 390 000,00
19.	Budowa ul. Czereśniowej	2015 - 2020	880 000,00
20.	Budowa ul. Poziomkowej	2015 - 2020	550 000,00
21.	Budowa ul. Wiśniowej	2015 - 2020	704 000,00
22.	Budowa ul. Lendzinek I	2015 - 2020	1 595 000,00
23.	Budowa ul. Lendzinek II	2015 - 2020	880 000,00
24.	Przebudowa Pl. I. Potockiego	2015 - 2020	1 000 000,00

Tabela. Projekty i zadania inwestycyjne planowane do realizacji przez miasto lub miejskie jednostki organizacyjne

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa zadania	Wartość Projektu w zł	Okres realizacji
1.	Zespół pałacowo – parkowy w Radzynie Podlaskim – roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie obiektu wpisanego do rejestru zabytków	Elewacja zachodnia skrzydła zachodniego z wieżą i pawilonów zachodnich	2 465 000,00	2009
		Elewacja wschodnia skrzydła wschodniego z wieżą i pawilonów wschodnich	2 100 000,00	2010
		Alkierze i elewacja południowa korpusu głównego pałacu	3 545 000,00	2011
		Elewacja wschodnia skrzydła zachodniego oraz elewacja wschodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła zachodniego	1 600 000,00	2012
		Elewacja zachodnia skrzydła wschodniego oraz elewacja zachodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła wschodniego	1 075 000,00	2013
		Dziedziniec pałacowy – odwodnienie, wykonanie nawierzchni, konserwacja panopli kamiennych i bramy żelaznej (południowej)	5 000 000,00	2009 - 2013
		Iluminacja pałacu	150 000,00	2009 - 2013
		Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony zachodniej (od strony ul. Jana Pawła II)	100 000,00	2009 - 2013
		Przebudowa Grobli Paradnej	250 000,00	2013 - 2015
		Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony wschodniej i południowej wraz z odbudową stawów przypałacowych	1 050 000,00	2013 - 2015

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

		Bramy i ogrodzenie parku w zespole pałacowo -parkowym – rekonstrukcja i odbudowa	450 000,00	2010 -2013
		Zagospodarowanie parku, urządzenie alei, zieleni, oświetlenie i urządzenie terenu w otoczeniu budynku Oranżerii	550 000,00	po 2015
		Budynek Oranżerii – izolacje fundamentów i kompleksowa rewaloryzacja elewacji	2 000 000,00	po 2015
2.	Roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków położonych w strefie konserwatorskiej	Remont, w tym termomodernizacja, budynków oraz budowa infrastruktury technicznej uzbrojenia terenu na terenie byłych koszar wojskowych przy ul. Koszary	800 000,00	2009 - 2015
		Remont, w tym także prace restauratorskie i konserwatorskie, kamienic zabytkowych przy ul. Ostrowieckiej Nr 26 i Nr 28 w CENTRUM	200 000,00	2010 - 2013
3.	Modernizacja (przebudowa) historycznego traktu komunikacyjnego	Przebudowa ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II i ul. Lubelskiej	10 642 578,00	2009 - 2011
4.	Porządkowanie przestrzeni publicznych	Rewitalizacja zagospodarowania przestrzennego placu przy Kościele Błogosławionych Męczenników Podlaskich parafii Św. Anny	1 500 000,00	2009 - 2013
		Przebudowa Pl. Wolności	2 000 000,00	2009 - 2011
		Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek	1 950 000,00	2009 - 2013
5.	Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego	Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	4 377 216,00	2009
		Przebudowa skrzyżowania ul. Gwardii z ul. Kościuszki	210 000,00	2009
		Przebudowa skrzyżowania ul. Międzyrzeckiej z ul. Partyzantów i ul. Partyzantów z ul. Powstańców Styczniowych i budowa ul. Powstańców Styczniowych	1 090 000,00	2009
		Budowa ul. Leśnej i ul. Sitkowskiego	3 450 000,00	2013 - 2015
		Budowa drogi – wschodniej małej obwodnicy miasta	6 000 000,00	po 2015
6.	Budowa infrastruktury publicznej rekreacyjno - turystycznej	Budowa ciągu pieszego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKĄ”	1 500 000,00	2010 – po 2015

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

		Urządzenie terenów rekreacyjnych CEGIELNIA	500 000,00	2010 – po 2015
7.	Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie podlegającym rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wchodzących w zabytkowy układ urbanistyczny miasta	1 100 000,00	2009 – po 2015
		<p>Budowa systemu monitoringu – zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wytypowanych, jako niebezpieczne w mieście:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grobla Paradna; - park w zespole pałacowo-parkowym; - Pl. Wolności; - ul. Rynek (plac); - ul. Warszawska i ul. Ostrowiecka w CENTRUM; - Pl. Potockiego; - ul. Warszawska w rejonie skrzyżowań z ul. 11 Listopada; - skrzyżowanie ul. Warszawskiej z ul. Wyszyńskiego; - skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Zabielską; - skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Wisznicką; - ul. Jana Pawła II przy Szkole Podstawowej Nr 1 i Gimnazjum Nr 1; - ul. Sitkowskiego przy Szkole Podstawowej Nr 2 i Gimnazjum Nr 2 (skrzyżowanie ul. Sitkowskiego z ul. Powstania Styczniowego); - ul. Sikorskiego przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych; - ul. Partyzantów przy Liceum Ogólnokształcącym Nr 1. 	360 000,00	2009 - 2015

Tabela. Projekty i zadania inwestycyjne planowane do realizacji przez inne podmioty

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa zadania	Podmiot realizujący projekt	Wartość projektu w zł	Okres realizacji
1.	Renowacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych na osiedlu BULWARY	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa	1 500 000,00	2009 – po 2015
		Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych na osiedlu ZABIELSKA	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa	600 000,00	2009 – po 2015
		Remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego – ul. Spółdzielcza 5	Wspólnota Mieszkaniowa	400 000,00	2009 - 2015
		Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki	Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM”	250 000,00	2009 – po 2015
		Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Ostrowieckiej i ul. Warszawskiej w CENTRUM	Wspólnoty Mieszkaniowe	480 000,00	2009 – po 2015
		Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	Wspólnoty Mieszkaniowe	320 000,00	2009 – po 2015
		Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Korczaka	Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZACISZE”	490 000,00	2009 – po 2015
2.	Porządkowanie przestrzeni publicznych	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym BULWARY	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa	230 000,00	2009 – po 2015
		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym ZABIELSKA	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa	280 000,00	2009 – po 2015
		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki	Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM”	120 000,00	2009 – po 2015

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020

		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej CENTRUM	Wspólnoty Mieszkaniowe	140 000,00	2009 – po 2015
		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	Wspólnoty Mieszkaniowe	80 000,00	2009 – po 2015
		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Korczaka	Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZACISZE”	140 000,00	2009 – po 2015
3.	Regeneracja, rehabilitacja i uzupełnianie zabudowy	Odnowienie elewacji i dachów budynków południowej pierzei Rynku	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	80 000,00	2009 – po 2015
		Odnowienie elewacji i dachów budynków pierzei północnej i zachodniej Pl. Wolności	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	80 000,00	2009 – po 2015
		Odnowienie elewacji i dachów budynków zabytkowych przy ul. Ostrowieckiej Nr 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 22, 24, 32, 36, 38 i 42	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	760 000,00	2009 – po 2015
		Przebudowa frontonów budynków, które obecnie powodują dysharmonię w pierzejach zabudowy na terenie zabytkowego układu urbanistycznego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem budynków przy ul. Ostrowieckiej Nr 18, 30, 5, 11 i 13 oraz ul. Warszawskiej Nr 2 i 8	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	1 400 000,00	2009 – po 2015
		Zabudowa plombowa w pierzejach ulic zabytkowego centrum miasta – ul. Ostrowiecka, ul. Warszawska, ul. Chomiczewskiego, ul. Dąbrowskiego i ul. Gwardii	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	4 000 000,00	2009 – po 2015
		Przebudowa budynku przy ul. Lubelskiej 1 (obecna siedziba Urzędu Skarbowego) w zakresie architektury w nawiązaniu do zabytkowego otoczenia	właściciel budynku	650 000,00	po 2015
		Przebudowa budynku hal targowych	właściciel budynku	3 500 000,00	2010 – po 2015

10. Zakończenie

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2020 wskazuje podstawowe kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Wśród podstawowych problemów, z jakimi Miasto musi się zmierzyć w okresie realizacji Strategii na pierwszy plan wysuwają się konieczność powstania i poprawy stanu lokalnej infrastruktury technicznej oraz społecznej, a także kwestie związane z rozwojem społeczno – gospodarczym miasta, poprawą estetyki przestrzeni publicznej, rozwojem turystyki i rekreacji, a także kwestię związane z mieszkalnictwem. Niewielka skala jednostki oraz stosunkowo mały budżet wpływają na potrzebę poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania projektowanych przedsięwzięć, zwłaszcza w ramach funduszy strukturalnych UE. Korzystne zmiany, których wprowadzenie zakłada niniejsza Strategia, możliwe są do zrealizowania przy aktywnym zaangażowaniu społecznym ze strony ludności i przy wykorzystaniu istniejącego potencjału ludnościowego. Zakłada się poprawę atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystyczno – rekreacyjnej Miasta, poprzez m.in. wykorzystanie walorów przyrodniczych oraz wielu interesujących miejsc i zabytków znajdujących się na obszarze miasta.

Realizacja Strategii pozwoli znacząco podnieść komfort życia mieszkańców Radzyna Podlaskiego, co wpłynie bezpośrednio na pozytywną realizację misji jednostki, wskazanej w dokumencie.